

VOX

INTERVIEW
SPECIAL

**'Op een dag
zullen we vrij zijn'**

Sofiia Shtohryn uit Oekraïne

NEDERLANDSE EDITIE

ONAFHANKELIJK MAGAZINE VAN DE RABBOUD UNIVERSITEIT
NR. 3 - JUNI 2022

VOX

is het onafhankelijke nieuwsmedium van de Radboud Universiteit. Wij maken artikelen, video's en magazines.

Wil je op de hoogte blijven van wat er speelt op de universiteit en in het studentenleven?

Lees onze verhalen op:

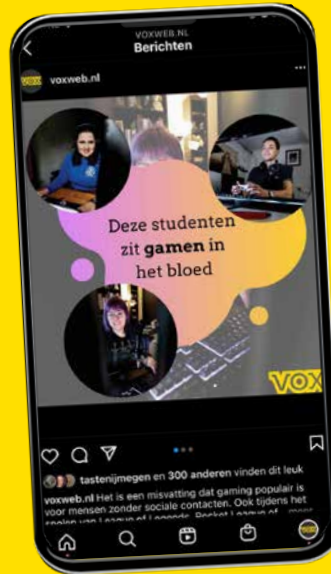
voxweb.nl

facebook.com/voxweb.nl

@voxnieuws

Volg ons op Instagram!

[instagram.com/voxweb.nl](https://www.instagram.com/voxweb.nl)

Vallei Autoverhuur

Bij ons staat uw gemak voorop

Huur per uur mogelijk

Sterke merken en een jong wagenpark

Altijd interessante aanbiedingen

Vallei Auto Groep Nijmegen

Nieuwe Dukenburgseweg 13
6534 AD Nijmegen
T: 024 381 7104

www.valleiautoverhuur.nl

Karaktervolle locaties

Vergader- en Conferentiecentrum Soeterbeek

Ruimte voor concentratie

www.ru.nl/soeterbeek

reserveringsbureau@fb.ru.nl of bel: 024 - 361 58 25

Uw locatie voor één of meerdaagse cursussen, seminars, vergaderingen, trainingen of conferenties. Ervaar de inspirerende rust.

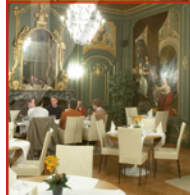
Faculty Club Huize Heyendael

Dé ontmoetingsplek op de campus

www.ru.nl/facultyclub

facultyclub@fb.ru.nl of bel: 024 - 361 59 79

Lunch en diner à la carte, ook arrangementen voor recepties, diners en feesten. Uitzonderlijk geoutilleerde vergaderruimten.

Radboud Universiteit Nijmegen

P.8

P.14

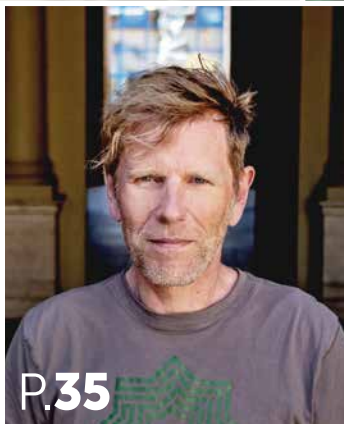
P.20

P.26

P.32

P.35

P.40

REDACTIO NEEL

AANDACHT

Ruim twee jaar waren lockdowns en besmettingscijfers het gesprek van de dag. Sinds Poetin zijn oorlog startte in Oekraïne, is dat anders. Corona lijkt opeens ver weg. In deze Vox vertelt biologiestudent Sofiia Shtohryn (18) hoe het is om in Nijmegen te zijn, terwijl de bommen vallen op haar geboortestad Tsjernihiv. Soms kon Shtohryn dagenlang geen contact krijgen met haar familie. Probeer je maar eens te concentreren op je college ecologie of statistiek als je niet weet of je familie nog leeft. Inmiddels zijn Shtohryns moeder en twee grootmoeders naar Nijmegen gevlucht.

Wie ook naar Nederland vluchtte, is Roberto Hernández. De Mexicaanse regisseur maakte de ontluisterende documentaire *Duda Razonable* waarin hij martelingen en corruptie binnen het Mexicaanse justitiële apparaat blootlegt. Hij geeft nu colleges in Nijmegen. Toch nog even over corona. Want onze aandacht is misschien elders, experts waarschuwen ondertussen voor een nieuwe lockdown in de herfst. Dat is mede te danken aan wat epidemioloog Alma Tostmann de alles-of-nietsstrategie van het kabinet noemt. Het ontbreekt aan een langetermijnvisie. Dat kan ons nog weleens flink gaan opbreken komend najaar.

Mathijs Noij,
Redacteur Vox

 voxweb.nl

 www.facebook.com/voxweb.nl

 @voxnieuws

VOX JUNI 2022 INHOUD

P.8 / **SOFIIA SHTOHRYN** studeert in Nijmegen, terwijl het oorlog is in Oekraïne

P.14 / Stikstofstrijder des vaderlands

JOHAN VOLLENBROEK laat zich niet stoppen door intimidaties

P.20 / Rolstoelrugbyer **HUGO VAN IERSEL**

heeft de Paralympische Spelen als doel

P.26 / Corona beheerste twee jaar lang het

leven van epidemioloog **ALMA TOSTMANN**

P.32 / Regisseur **ROBERTO HERNÁNDEZ**

moest vluchten vanwege zijn Netflix-documentaire

P.35 / Noorderling **JAAP-HENK HOEPMAN**

schiet graag gaten in online beveiligingssystemen

P.40 / Wijn heeft bijna geen geheimen meer

voor moleculair bioloog **KOEN KLEMANN**

IN HET NIEUWS

VOOR
DAGELIJKS
NIEUWS:
VOXWEB.NL

Vijftig jaar 'Bata'

In de jaren zeventig van de vorige eeuw woonde een groepje Nijmeegse studenten een estafeteloop voor studenten in Zweden bij. Ze vonden dit zo'n mooi evenement dat ze het idee naar Nederland importeerden. Vijftig jaar later is de Batavierenrace – 's werelds grootste estafeteloop – niet meer weg te denken uit het Nijmeegse studentenleven. De jubileumeditie op 30 april viel ten prooi aan de Groningse lopers.

Sloop en bouw

De Radboud Universiteit heeft grootse plannen met haar campus. In een nieuw plan staat dat het Spinoza-gebouw, Collegezalencentrum en Linnaeusgebouw op termijn tegen de vlakte gaan. In (een deel van) het Erasmusgebouw komen studentenwoningen. Het hart van de campus, waar nu het Collegezalencentrum staat, krijgt een ontmoetingscentrum met horeca en congreszalen. De geesteswetenschappers verhuizen naar een nieuw gebouw op de plek van het Spinoza.

Stemmentrekkers

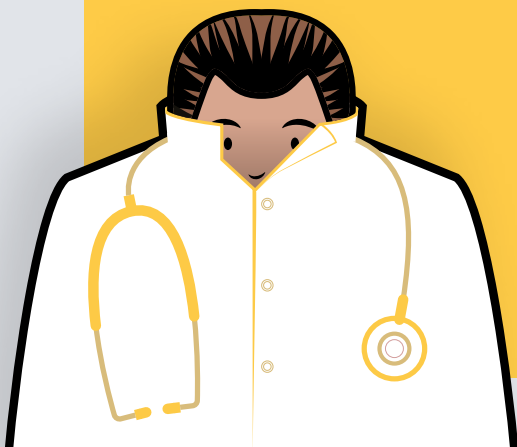
Studenten van de Radboud Universiteit bleken behoorlijk populair tijdens de gemeenteraadsverkiezingen in maart. Maar liefst zes studerende kandidaten haalden genoeg stemmen voor een zetel in de Nijmeegse raad. Twee van hen zagen daarvan af. Wie hun toegangsticket wel verzilverd hebben, zijn Sander van der Goes en Jasmijn Kraaijeveld van GroenLinks en Léonie Janssen en Sophie den Ouden van D66.

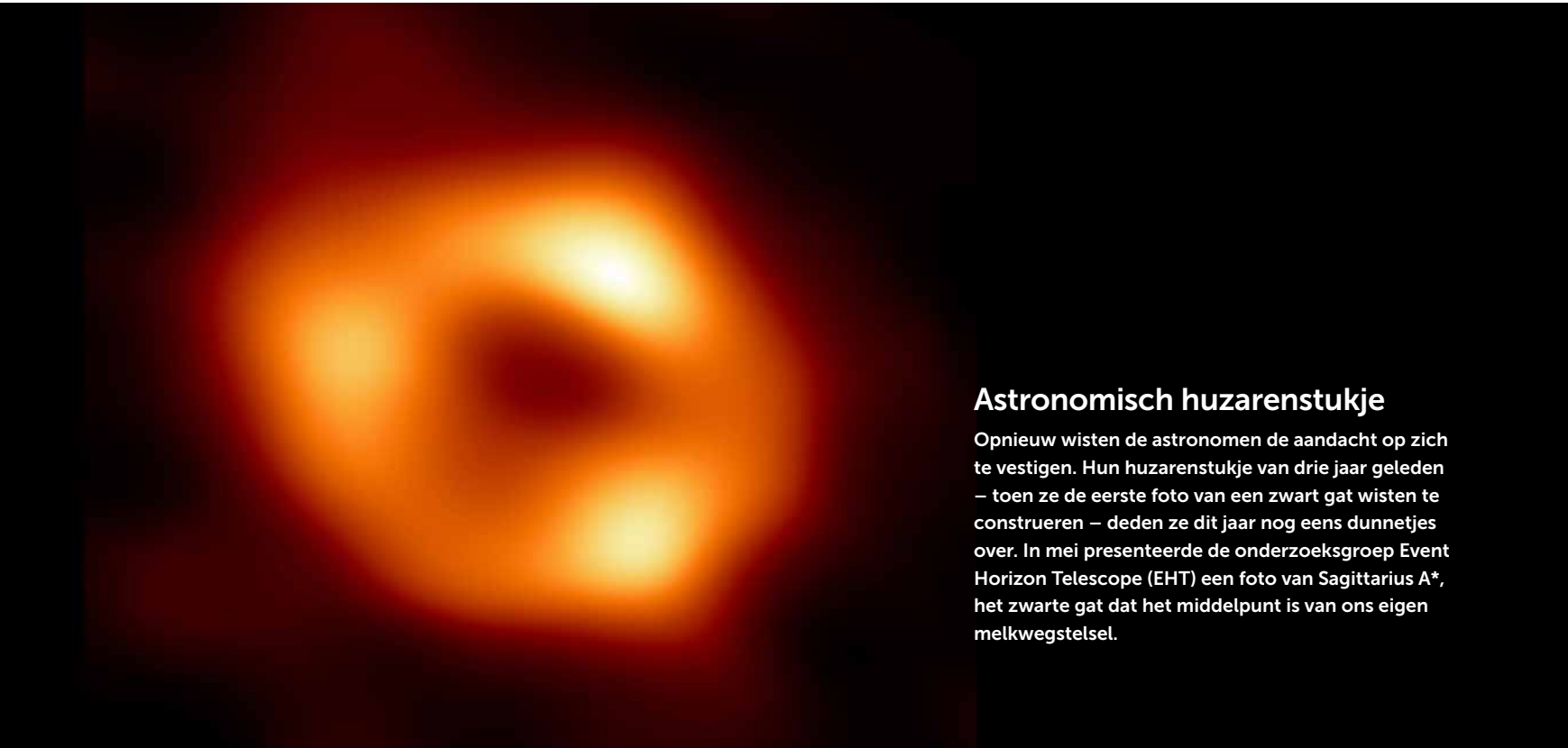
Overuren bij geneeskunde

Tijdens hun coschappen draaien geneeskundestudenten meer uren dan wettelijk is toegestaan. Dat ontdekten studenten Marjolein, Jasper en Sara, toen ze de uren uit hun roosters narekenden. Studenten hebben dit probleem meermaals aangekaart bij de opleiding, maar die weigert de roosters aan te passen. De opleiding doet de berekeningen van de studenten namelijk af als onjuist. De drie studenten voelen zich daarom niet serieus genomen, maar hopen dat hun strijd toch iets teweegbrengt; al is het maar dat toekomstige artsen in spe eerder aan de bel durven trekken.

lees het hele verhaal

Astronomisch huzarenstukje

Opnieuw wisten de astronomen de aandacht op zich te vestigen. Hun huzarenstukje van drie jaar geleden – toen ze de eerste foto van een zwart gat wisten te construeren – deden ze dit jaar nog eens dunnetjes over. In mei presenteerde de onderzoeksgroep Event Horizon Telescope (EHT) een foto van Sagittarius A*, het zwarte gat dat het middelpunt is van ons eigen melkwegstelsel.

Forever young

De Nijmeegse Harrie Doeleman is 69, maar woont al 25 jaar met veel plezier in een studentenkamer aan de Oranjesingel. De pensionado deelt keuken en sanitair met elf huisgenoten en geniet daar met volle teugen van. "Ik heb mooi uitzicht op de stad en er is hier altijd iets te doen. Daar houd ik van", zegt de Nijmegenaar er zelf over. En de feestjes dan? Daar heeft Doeleman geen last van. Hij slaapt toch door alles heen, vertelt hij. "En dat is toch gezellig voor *hun*?"

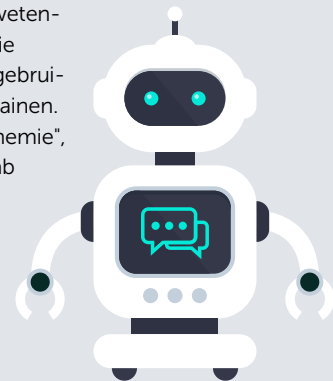

Spookdorp Risoul

Wat is er gebeurd met de studenten in het Franse skidorp Risoul? Volgens Nederlandse studentenverenigingen zijn tientallen van hun leden, onder wie ook Nijmeegse studenten, er het afgelopen skiseizoen onwel geworden. De sfeer in het dorp was grimmig en beveiligers in de plaatselijke bar zouden grensoverschrijdend gedrag vertonen. Was hier sprake van een massale drogeeractie met drugs? Of lag het toch aan vervuild drinkwater? De Franse politie heeft onderzoek gedaan, maar kon geen bewijs vinden voor drogeringen. Toch weten de verenigingen genoeg: volgend jaar kiezen zij een andere bestemming.

Megasubsidie

Wetenschappers van de Radboud Universiteit krijgen maar liefst 97 miljoen euro van het Nationaal Groeifonds om het eerste autonome robotlab ter wereld te bouwen. Wilhelm Huck, hoogleraar Fysisch-organische chemie, en zijn collega's zetten in op een combinatie van automatisering en kunstmatige intelligentie. Het voordeel van robots is dat zij gigantisch veel experimenten kunnen doen, waarna wetenschappers de data uit die experimenten kunnen gebruiken om algoritmes te trainen. "De toekomst van de chemie", aldus Huck. Het robotlab krijgt een plek op de Novio Tech Campus.

ILLUSTRATIE: GETTY IMAGES

HEILIGVERKLARING TITUS BRANDSMA

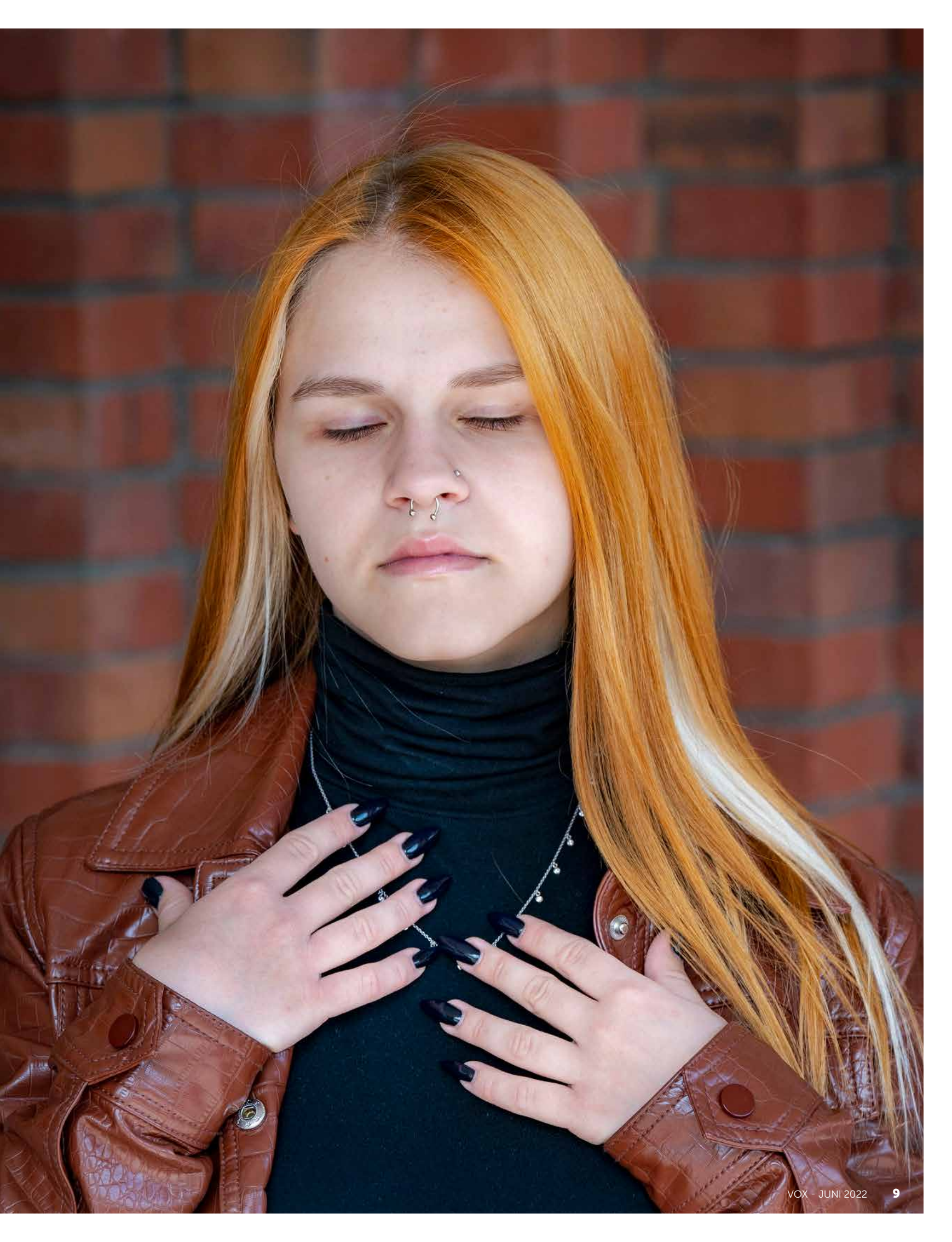
Op het Sint-Pietersplein in Rome werd priester-karmeliet, hoogleraar en rector Titus Brandsma op 15 mei heilig verklaard. Een delegatie van de Radboud Universiteit woonde de canonisatie onder leiding van paus Franciscus bij. Huidig rector Han van Krieken voelde zich vereerd om tijdens die plechtigheid dezelfde rectorketen te dragen als Titus Brandsma in het collegejaar 1932-1933. Brandsma werd in 1942 opgepakt wegens verzetsactiviteiten tegen de nazi's; hij stierf in concentratiekamp Dachau.

Foto's: Dick van Aalst

ALS THUIS OPEENS DE BOMMEN VALLEN

Nietsvermoedend begon Sofiia Shtohryn afgelopen september in Nijmegen aan haar studie biologie. Een half jaar later brak de oorlog uit in Oekraïne. Haar geboortestad Tsjernihiv werd gebombardeerd en haar familie liep gevaar. 'Je voelt je hulpeloos en schuldig dat je hier bent.'

Tekst: Marieke Smid / Foto's: Bert Beelen

Sofia Shtohryn (18) vindt het prima om over de oorlog te praten. Ze wil bewustwording creëren, want we weten lang niet alles over wat er gebeurt, zegt ze. Maar het is ook vermoeiend voor haar. Maandenlang leefde ze in onzekerheid over haar ouders. Haar huis. Haar land. Intussen had ze ‘gewoon’ tentamens in Nijmegen.

Het was een behoorlijk moeilijke tijd, geeft ze nu toe. Soms kon Shtohryn dagenlang niet met haar moeder praten omdat er geen telefoonverbinding was, waardoor ze niet wist of haar moeder nog wel in leven was. Inmiddels zijn haar moeder en twee grootmoeders naar Nijmegen gevlucht. Haar vader en stiefvader mogen het land niet uit vanwege de algemene mobilisatie.

Hoe zijn de afgelopen maanden voor jou geweest?

“Ik moest er constant aan denken. Ik plaatste veel foto’s van onafhankelijke Oekraïense nieuwswebsites op mijn sociale media om mensen de waarheid te vertellen over wat er aan de hand is. Want sommigen hebben het nog steeds over een crisis of conflict, maar het is oorlog. Misschien zelfs genocide. Dat frustreerde me, dus ik moest iets doen. Ik las ook de hele dag het nieuws. Omdat ik lid

‘SOMS BELDE IK MIJN MOEDER VIJF KEER PER DAG’

ben van zo’n twintig groepen op Telegram en veel nieuwssites volg, kreeg ik veel informatie. Ook ging ik naar protesten in Nederland en hield ik contact met mijn familie. Soms belde ik mijn moeder wel vijf keer per dag.”

Hoe waren die telefoontjes?

“Eng. Ik herinner me dat op 24 maart om zes uur ’s ochtends de telefoon ging. Ik lag in bed in mijn studenten-huis, nam de telefoon op en hoorde mijn moeder zeggen: ‘De Russen zijn hier, het is oorlog.’ Ik kan niet beschrijven hoe dat voelde. Het was net een nare droom of film.” Shtohryn kijkt uit het raam als ze aan dat moment terugdenkt. We zitten in het redactiekantoor van Vox, dat uitkijkt over de grasvelden voor het Maria Montessori-gebouw. Na een korte stilte vertelt ze verder.

“Daarna belden we elkaar heel vaak. Mijn moeder vertelde over de vliegtuigen die overvlogen en dat de stad gebombardeerd werd. Tsjernihiv is een voorstad van Kyiv, dus de situatie was daar heel ernstig. Mijn familie had

geen elektriciteit, geen water en soms dagenlang geen telefoonverbinding. Veel van mijn vrienden zijn daar nog steeds. En het is niet veilig om te vluchten, want de Russen schieten ook op burgers. Uiteindelijk besloten mijn moeder en twee grootmoeders naar Nijmegen te vluchten. Ze mochten van mijn huisbaas niet tijdelijk bij mij wonen vanwege de regels in het huurcontract, dus moest ik onderdak voor ze regelen. In de tussentijd had ik nog tentamens en moest ik studeren.”

Was dat mentaal niet heel zwaar?

“Op dat moment voel je je hulpeloos en schuldig dat je hier bent, want jij bent veilig. Ik probeerde met mijn gevoelens om te gaan door naïef te denken dat de oorlog wel snel voorbij zou gaan. De ergste dagen waren die waarop een of andere presidentiële adviseur zei dat de oorlog nog maanden of zelfs jaren kon duren. Toen ik beelden te zien kreeg van de toestand in mijn stad, voelde ik me nog vreselijker. Op een dag probeerde ik mezelf af te leiden door naar een feestje te gaan, maar dat hielp natuurlijk niet: ik voelde me alleen maar slechter.”

Of ze een paar van die beelden wil laten zien? Natuurlijk. Ze pakt haar telefoon en scrollt door haar fotogalerij. “Het zijn er nogal veel”, verontschuldigt ze zich. “Mijn vader stuurt me elke dag alles wat er in onze stad gebeurt.” Het is makkelijker om Tsjernihiv op te zoeken op Google. Kijk, wijst ze een paar seconden later op haar telefoon op een hotel in de buurt van haar ouderlijk huis. Het dak is volledig ingestort en de buitenkant is verwoest. Er ligt puin op straat. Vroeger liep Shtohryn vaak langs dit hotel.

De middelbare school waar ze heen ging, is ook gebombardeerd. Gelukkig zijn alleen de ramen kapot, vertelt ze. Onder het gebouw bevinden zich bunkers, die nu heel nuttig waren. Niemand raakte gewond. Maar: bunkers onder een school? Weinig Nederlandse scholen zullen die hebben. Shtohryn haalt haar schouders op en zucht.

Je lijkt niet verbaasd over het uitbreken van de oorlog.

“Dat ben ik eigenlijk ook niet. Het gebied waar ik woon, wordt nog erg beïnvloed door de Russische cultuur. In mijn stad zijn veel tv-programma’s en boeken in het Russisch en de meeste mensen spreken alleen die taal. Ik sprak het vroeger ook met mijn familie en vrienden: nu pas hebben we besloten om volledig over te schakelen op het Oekraïens. Ik heb altijd een zekere spanning en druk van Rusland gevoeld.

Toen ik negen was, vond in Oekraïne de Revolutie van de Waardigheid plaats. Ik herinner me dat ik op een avond met mijn vader naar het nieuws keek en vroeg: ‘Gaan de Russen ons aanvallen?’ We gingen altijd naar de Krim tijdens onze vakanties, maar na 2014 konden we daar niet meer naartoe. Sinds de annexatie ben ik er niet meer geweest.”

'IK HAD ZOVEEL
TOEKOMSTPLANNEN,
MAAR IK DURF NIET MEER
ZOVEEL TE HOPEN'

Toch moet het nu onverwacht zijn geweest, aangezien jij hier studeerde en je familie daar was. Hoe was het om herenigd te worden?

“Heel emotioneel. Ik heb wekenlang in onzekerheid geleefd, omdat mijn familieleden niet wisten of ze moesten vluchten of niet. Toen ze plotseling besloten te gaan, was het heel stressvol om een plek voor hen te vinden waar ze konden verblijven. Een dag nadat ze waren vertrokken, werd ook nog een belangrijke brug opgeblazen. Het idee dat ze een dag later niet meer weg hadden gekund, was behoorlijk beangstigend, dus toen we elkaar weer zagen, was ik erg opgelucht. Maar ik heb ook gemengde gevoelens. Mijn vader en stiefvader zijn er nog, en veel oude mensen in mijn geboortestad worden nog steeds beïnvloed door de Russische propaganda.”

Hoe merk je dat?

“Veel mensen kijken nog steeds naar het Russische nieuws en laten zich daardoor beïnvloeden. Ze zeggen soms dat Rusland geen keus had en door Oekraïne werd gedwongen om deze oorlog te beginnen. Dat maakt me zo boos.”

Je ziet de frustratie in haar ogen. Zelf is ze opgevoed naar ‘Europese normen’, maar dat is in het noorden van Oekraïne niet echt gebruikelijk. “Oekraïne is natuurlijk een democratisch land, maar niet volledig. Er is nog steeds homofobie, seksisme en racisme. Veel mensen accepteren minderheden niet. Daarom ben ik activiste geworden. Ik herinner me dat ik vaak meningsverschillen had met mijn klasgenoten.”

Shtohryn krijgt veel steun van de Oekraïense gemeenschap die de afgelopen maanden in Nijmegen is ontstaan. Ze doet elke zaterdag om elf uur mee met het platform Nijmegen4Ukraine op het Mariëburgplein, waar een groep gelijkgestemden samenkomt om te demonstreren en te praten. “Het is fijn om mensen te ontmoeten die hetzelfde denken en voelen als jij”, legt Shtohryn uit. “En om in je eigen taal te praten. Op zulke momenten voel je je minder alleen.”

Ook op de Radboud Universiteit is er veel steun. Ze is geen uitwisselingsstudent – zoals iedereen automatisch denkt – maar een reguliere Radboud-student. Waarom? Het onderwijs in Nederland is gewoon heel goed, vindt Shtohryn. Het zien van Oekraïense vlaggen en steun krijgen van Nederlandse studenten maken dat ze zich nog meer thuis voelt.

Toch is studeren niet gemakkelijk geweest. Omdat haar ouders door de oorlog niet meer konden werken, had

Shtohryn geen geld om haar huur en studie te betalen. Haar toekomst in Nijmegen werd onzeker. Gelukkig schoot de universiteit haar te hulp: die betaalde haar huur, zodat ze hier kon blijven. Ook kreeg ze de kans om met een studentendecaan over haar gedachten te praten.

Hoe belangrijk vind je je studie op dit moment?

“Veel minder belangrijk dan vroeger. In het begin was ik voortdurend aan het studeren en mijn best aan het doen, maar nu heeft het niet meer zoveel prioriteit. Eerst haalde ik zevens en achten, nu zijn het meer zesjes. Dat is teleurstellend, ook al weet ik dat ik niet zo hard voor mezelf moet zijn: ik heb nog steeds al mijn toetsen gehaald dit jaar. Ik had alleen zoveel toekomstplannen, maar ik durf niet meer zoveel te hopen.”

Wat waren die plannen?

“Een bachelor, master en misschien zelfs een PhD halen in Nijmegen. Biologie heb ik altijd leuk gevonden: ik hou van dieren en vond het fijn om met ze te werken toen ik vrijwilligerswerk deed. Maar mijn toekomst is onzeker. Op dit moment heb ik niet genoeg geld om hier te blijven. Misschien kan ik gaan werken, maar dat zal niet al mijn kosten dekken. De Nederlandse regering overweegt het collegegeld voor Oekraïense studenten te verlagen. Ik hoop echt dat ze dat doen, want dan heb ik de mogelijkheid om te blijven. Teruggaan naar mijn geboortestad lijkt me geen optie nu het studentenleven daar niet echt meer bestaat.” [Na dit interview besloten de universiteiten over te gaan tot een lager collegegeld, red.]

Hoe zie je de toekomst van Oekraïne?

“Natuurlijk maak ik me zorgen om mijn land, maar ik ben er eigenlijk ook helemaal zeker van dat we zullen winnen. Poetin verdient de overwinning niet, en zijn leger en economie zijn zwak. Ik hoop dat we lid worden van de Europese Unie, dat hoop ik echt. Dan krijgen we meer contact met EU-landen en worden we onafhankelijker. Ik hoop dat ons hele volk trots zal zijn op Oekraïne, dat we allemaal onze moedertaal kunnen spreken. Op een dag zullen we vrij zijn. Maar dat kan nog best lang duren.”

Daarom is Sofia Shtohryn niet van plan de komende maanden te blijven zwijgen. Ze heeft gemerkt dat mensen soms vergeten dat er oorlog is. “Dat is logisch: je kunt er niet de hele tijd mee bezig zijn”, zegt ze. “Maar we mogen het niet vergeten. En ik zal niet zwijgen als ik iemand iets over Oekraïne hoor zeggen dat niet klopt.” ★

PITBULL IN NAAM VAN DE NATUUR

Johan Vollenbroek is beroemd en berucht wegens zijn hardnekkige strijd voor een strenger stikstofbeleid. De chemicus komt op voor de natuur, omdat die natuur zelf geen stem heeft. In zijn studententijd was hij trainer bij atletiekvereniging 't Haasje en propageerde hij al dat vlees eten niet nodig is voor topprestaties.

Tekst: Annemarie Haverkamp / Foto's: Paul Rapp

Op z'n vijftiende ging Johan Vollenbroek (72) het huis uit. Een beetje jong ja, beaamt de 'stikstofstrijder des vaderlands', zoals *de Volkskrant* hem onlangs typeerde, maar dat was nou eenmaal beter voor iedereen. Het boterde niet zo tussen hem en zijn vader. Dus verliet Johan de boerderij in de Achterhoek om op zichzelf te gaan wonen in Arnhem. Via wat omwegen belandde hij als werknemer bij

de Honig-fabriek in Nijmegen. "Ik weet alles van soep en deegwaren", zegt hij droog. Maar op de boerderij van zijn ouders was hem al duidelijk dat hij eigenlijk iets met het milieu wilde doen, alleen waren daar toen nog geen opleidingen voor.

"Bij de Honig had ik een baas die academicus was. Maar god, god, die man was een ramp. Echt een kluns. Toen heb ik mezelf maar ingeschreven bij de universiteit."

De studie scheikunde bleek een schot in de roos. Vollenbroek kreeg er zijn eerste colleges over het stikstofprobleem van professor procestechnologie De Zeeuw. Hij weet nog goed dat hij leerde over het CO₂-evenwicht op aarde. Hoe de zee niet in staat zou zijn de toenemende CO₂ uit de atmosfeer op te slaan. "Daar moesten we berekeningen voor doen, je kon wel zien dat de zuurgraad zou gaan oplopen, dat het mis zou gaan met de koralen."

'NEDERLAND IS HET SMERIGSTE JONGETJE VAN DE KLAS'

Vollenbroek zit op een azuurblauwe bank in zijn zonnige huiskamer in Nijmegen-Oost. Op de schouw staat een opgerolde uitspraak van de Raad van State met een rode strik eromheen. Zijn huzarenstukje, zijn triomf. Hij zal hem straks laten zien en vertellen hoe hij samen met een klein clubje medestrijders de overheid op de knieën kreeg. De maximumsnelheid op de snelwegen moest van 130 naar 100, grote bouwprojecten kwamen stil te liggen en afgelopen januari trad er zelfs een minister voor Natuur en Stikstof aan, omdat die paar activisten net zo lang doorprocedeerden tot het stikstofprobleem het complete land in z'n greep had. Bazen van megavervuilers als Tata Steel, Schiphol en de Dutch Grand Prix in Zandvoort houden sindsdien hun hart vast voor het pitbull-imagó van 'de man die alles van soep en deegwaren weet'.

Maar eerst terug naar de jaren zeventig. Of nee, verder terug. Johan Vollenbroek werkte als kind mee op de boerderij. Hij moest schoffelen en rooien. Tot zijn vader op een dag een tankwagen liet aanrukken die de boel onderpoot met bestrijdingsmiddelen. "Ik zie dat nog voor me.

De ingehuurde loonwerker kwam van de akker af en was net zo geel als de gewassen. Toen vroeg ik me al af of dat wel gezond was, maar iedereen vond het normaal."

Het was de tijd van de schaalvergroting. Vader Vollenbroek voelde daar niets voor, hij hechtte aan zijn bescheiden bedrijf van tien hectare, maar wist ook dat het uiteindelijk te klein was om te overleven. Zijn zoons zouden al moeten uitbreiden of emigreren wilden ze geld kunnen slaan uit de boerderij. Maar niemand had belangstelling voor de tent en vader stapte op den duur over op antiek. Einde boerenleven.

Zoon Johan volgde de route mulo, hts (tijdens militaire dienst), wo. "Ik begon pas op mijn 23ste op de universiteit. Mijn jongere broer studeerde hier al scheikunde. Omdat ik inmiddels een paar jaar had gewerkt, had ik spaargeld om een huis te kopen aan de Mozartstraat. De kamers boven verhuurde ik."

Hij was geen wilde student die leefde op bier en nederwiet. Johan Vollenbroek was een hardloper. Zijn talent had hij ontdekt in het leger. Hij was terechtgekomen bij het twaalfde pantserinfanteriebataljon, waar ook nationale atletiekkampioenen deel van uitmaakten. "Ik kon aardig meekomen, dus had me aangemeld voor het hardloopteam. Dat was wel leuk, want dan werd je voor de helft vrijgesteld van actieve dienst. Je hoefde minder granaten te gooien en dat soort dingen."

In Nijmegen viel de komst van Vollenbroek vrijwel gelijk met de oprichting van atletiekvereniging 't Haasje. De Achterhoeker werd actief lid. Hij rende net zo hard door de bossen van Nijmegen als door zijn studie: binnen drieënhalve jaar had hij zijn diploma behaald. Cum laude. Als trainer bij 't Haasje viel hij op doordat hij beweerde dat het als sporter helemaal niet nodig was om vlees te eten. De benodigde eiwitten kon je ook gewoon uit plantaardige voeding halen - "ik had er allerlei boeken op nageslagen, internet bestond nog niet" - en het duurde niet lang voor veel van zijn rennersmaatjes ook bedankten voor een biefstuk.

Patenten

Vollenbroek staat op om thee te zetten. Zijn Spaanse sloffen op de houten vloer klinken net zo zacht als zijn stemgeluid. In de deuropening zegt hij dat de vleesconsumptie in de wereld echt naar beneden zal moeten. De intensieve veehouderij vormt een van de grootste bedreigingen voor het milieu. In Nederland moet de stikstofuitstoot in 2030 met de helft zijn afgenomen, eindelijk is dat vastgelegd in de wet.

Het is toch ook idioot, zegt Vollenbroek, dat we soja uit Zuid-Amerika halen - jammer van de gekapte bossen in de Amazone - om hier onze koeien en varkens mee te voeren, die we vervolgens opeten en waardoor we worden opgezadeld met een gigantisch mest- en ammoniakprobleem. Zouden we in Nederland stoppen met vlees eten, dan konden we alle akkers die nu gebruikt worden om mais voor diervoer te verbouwen, inzetten voor tarwe en gerst en spelt. In een van de grootste graanleveranciers van de wereld, Oekraïne, is het oorlog, daardoor dreigt een wereld-

'HET WORDT TIJD DAT DE REGERING **MET DE NEUS OP DE FEITEN** WORDT GEDRUKT'

wijd voedseltekort. Alle reden, vindt Vollenbroek, om die productie weer in eigen huis te gaan doen. Mensen hebben geen vlees nodig om te kunnen leven, het is bovendien een hartstikke inefficiënt systeem. "Ik denk dat mensen over vijftig of honderd jaar op deze tijd terugkijken en verbaasd zeggen: goh, toen aten ze nog dode dieren."

Maar goed. Eerst thee. Johan Vollenbroek verdwijnt in de keuken waar hij en zijn vrouw elke avond veganistisch koken. Hij is altijd in Nijmegen blijven wonen. Na zijn studie kreeg hij verschillende promotieplekken aangeboden, maar dat leek hem te steriel. Hij ging naar ingenieursbureau Royal Haskoning, waar hij werkte op het snijvlak van wetenschap en maatschappij. "Ik heb nog twee patenten op mijn naam staan", vertelt hij een beetje trots. Eentje voor een olfactometer, een apparaat om geurconcentraties mee te meten, en een tweede voor een methode die hij bedacht om ammoniak uit compostbereiding te halen zodat het niet de lucht in vloog. Voor Royal Haskoning deed hij veel projecten in Oost-Europese landen die lid wilden worden van de Europese Unie en daarvoor moesten voldoen aan Europese milieuregels. In die tijd drong het tot hem door dat zijn eigen land achterbleef. De Nederlandse overheid deed maar verrekte weinig om de natuur te beschermen.

"Qua duurzame energie lopen we ver achter bij de Baltische landen. Rond 2000 werd in Nederland veel geëxperimenteerd met windmolens, dat was een goede aanzet. Maar Balkenende en daarna Rutte zeiden: windmolens draaien op subsidie, dat gaan we niet doen. Die industrie is overgenomen door Denemarken. Daar doen ze nu geweldige zaken, ze produceren windmolens voor de hele wereld, ook voor ons."

Nederland is het smerigste jongetje van de klas, moppert Vollenbroek. "Qua stikstofemissie zitten we per

vierkante meter vijf keer boven het Europese gemiddelde. We voldoen ook bij lange na niet aan de standaarden voor schoon oppervlaktewater. En de EU wil dat we naar 30 procent beschermde natuurgebieden gaan in heel Europa. Wij zitten op iets van 14 en dan tellen we de Waddenzee en het IJsselmeer voor het gemak maar mee als natuurgebied."

David tegen Goliath

Nog een kop thee. Nu zijn we aangekomen bij De Zaak, bij die beruchte uitspraak van de Raad van State die met een strik eromheen op de Nijmeegse schoorsteenmantel staat te glimmen en Nederland op zijn grondvesten deed schudden. 25 jaar geleden richtte Johan Vollenbroek samen met Imre Csikós Mobilisation for the Environment (MOB) op, een organisatie die inmiddels nauw samenwerkt met zes juristen en milieudeskundigen. Honderden rechtszaken werden aangezwengeld tegen bedrijven die zich niet aan de milieuafspraken hielden of tegen ten onrechte verkregen vergunningen. Vaak met succes. MOB heeft juridische zeges op kolencentrales, raffinaderijen en Tata Steel (voorheen Corus) op zijn naam staan. In 2019 oordeelde de Raad van State dat het Nederlandse stikstofbeleid niet deugde. MOB was samen met de Vereniging Leefmilieu (ook Nijmeegs) een procedure gestart tegen het zogeheten Programma Aanpak Stikstof (PAS). Met dit beleid verleende de overheid vergunningen aan bedrijven – ook boeren – om stikstof te mogen uitstoten, maar alleen als er compensatiemaatregelen zouden worden getroffen om de nadelige gevolgen van stikstof op natuurgebieden te verminderen.

De Raad van State stelde Vollenbroek en zijn kompanen in het gelijk: het Nederlandse beleid was in strijd met de Europese regelgeving. De gevolgen waren immens:

bouwprojecten liepen vertraging op, boeren kregen geen vergunning en de uitbreiding van Lelystad Airport werd op de lange baan geschoven. “Als MOB-team hebben we die avond wel een flesje biologische wijn opengetrokken, ja”, zegt Vollenbroek. “Het heeft natuurlijk wel wat om zo als David tegen Goliath te strijden.”

Maar al te veel vrolijkheid zou ongepast zijn. Want eigenlijk is het natuurlijk van de zotte, zegt de stikstofstrijder des vaderlands, dat het nodig is dat een groepje toegewijde juristen de overheid op haar vingers tikt, terwijl die overheid is aangesteld om het goede te doen. Er zijn Europese regels om de natuur te beschermen, maar Nederland verzint steeds weer eigen geitenpaadjes. “Het doet me goed dat we nog een onafhankelijke rechtspraak hebben. Er deugt een boel niet in Nederland, maar dit wel.”

Want laat duidelijk zijn: Johan Vollenbroek en zijn team doen dit allemaal niet voor eigen gewin. De natuur heeft geen stem en daarom komen zij voor die natuur op. “Wij hadden zoets van: verdomme, alles van waarde is weerloos. Het wordt tijd dat de regering eens met de neus op de feiten wordt gedrukt.”

Tuig

Vollenbroek somt op: de afgelopen honderd jaar ging 85 procent van de biodiversiteit verloren. De korhoender verdwijnt, de grutto heeft het zwaar, ja zelfs de merel en de Kievit hebben het moeilijk. Logisch, want onze insecten zijn grotendeels verdwenen. Hij voelt zich dan ook niet schuldig als een boer vanwege die uitspraak van de Raad van State geen vergunning krijgt om uit te breiden. Zo'n ondernemer moet niet bij hem zijn, maar bij de regering. En dat kan hij ook uitleggen als boze boeren hem in Nijmegen met hun tractors komen opzoeken en een gesprek afdwingen, zoals in de zomer van 2020 gebeurde. Dan helpt het dat Vollenbroek zelf agrarische wortels heeft, hij wéét waar hij over praat. En veel van die ondernemers snappen wel dat het hem niet gaat om boertje pesten, hij heeft regelmatig contact met de voorman van Farmers Defence Force.

Het werd anders toen hij met MOB probeerde de Dutch Grand Prix in de beschermde duinen van Zandvoort tegen te houden. De bedreigingen aan zijn adres waren veelvuldig en serieus. “Ik kreeg te maken met een ander slag mensen. Dit was echt tuig.” Sindsdien heeft hij korte lijntjes met de politie. Agenten hebben hem al gezegd dat hij moet onderduiken als MOB de nieuwe juridische procedure die is aangespannen tegen de Dutch Grand Prix wél wint en de race alsnog wordt geschrapt.

Vollenbroek vertelt het allemaal op kalme toon. Leuk vindt hij het niet en hij is altijd waakzaam, maar hij zal zich er niet door laten stoppen. Er zouden juist meer

ZOMERTIP VAN JOHAN VOLLENBROEK

“Ga de film *Dark Waters* kijken. Waarom? Als je denkt dat de overheid jou of de natuur om je heen beschermt: vergeet het maar. Dat zal je zelf moeten doen als je wilt dat er voor volgende generaties nog een leefbare wereld zal zijn. Er is geen film die dit wrange gegeven zo duidelijk demonstreert als *Dark Waters* (van Todd Haynes) uit 2019.”

mensen moeten opkomen voor het milieu, is zijn opinie. Hij omarmt het initiatief Scientist Rebellion, waar ook Nijmeegse onderzoekers bij zijn aangesloten. Het is een zusterorganisatie van Extinction Rebellion die zich verzet tegen klimaatverandering en het verlies van biodiversiteit. In april plakten wetenschappers zich met secondelijm vast aan het ministerie van Economische Zaken om aandacht te vragen voor het nieuwste alarmerende klimaatrapport van het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC).

“Fantastisch”, zegt Vollenbroek. “Ik vind dat wetenschappers dat moeten doen, ja, welke andere opties hebben ze? Je kunt wel in je ivoren toren onafhankelijk gaan zitten wezen, maar daarmee verander je niks. Het is momenteel alle hens aan dek.”

Tomeloze energie

Met MOB richt hij zijn pijlen inmiddels op Schiphol – minder vluchten – en de sluiting van Tata Steel in IJmuiden. Dan loopt er ook nog een logge zaak tegen de CO₂-opslag die het Havenbedrijf Rotterdam samen met onder andere Shell wil aanleggen in lege aardgasvelden onder de Noordzee. Het gaat om een milieuproject en daarom heeft het Havenbedrijf vrijstelling gekregen voor de vervuiling die vrijkomt bij de bouw, maar volgens Vollenbroek is dat te gemakkelijk. De stikstof van de bouw dwarrelt over natuurgebieden in de omgeving en daarbij vindt hij het belachelijk dat Shell en consorten twee miljard subsidie kregen voor het project. “Dat is geld van de belastingbetaler, terwijl het bedrijf dat verantwoordelijk is voor de vervuiling, net een kwartaalwinst van vele miljarden heeft gerapporteerd. Waar hebben we het over? Dus ik vind het wel een goed idee om dat project te tackelen.”

Vollenbroek heeft een tomeloze energie. Tegelijkertijd laat hij zich niet gek maken. Zodra hij tijd heeft, pakt hij zijn gele velomobiel in de vorm van een banaan om op hoge snelheid door de Ooijpolder te fietsen. Hij noemt zichzelf een stoïcijn: hij maakt zich alleen druk over dingen waar hij invloed op heeft. In Nederland is dat de uitstoot van stikstof. De magere Nijmegenaar heeft niet de illusie dat hij de wereld kan redden. Integendeel. Zonder spoor van cynisme vertelt hij dat de mensheid zichzelf nu eenmaal aan het vernietigen is. Als we zo doorgaan en de temperaturen nog verder stijgen, worden hele gedeeltes van de planeet onbewoonbaar. Er ontstaan enorme vluchtelingenstromen die we absoluut niet aankunnen. “Dat wordt één groot drama natuurlijk. Maar wat is het bestaan van de mensheid op de tijdschaal van de aarde? Dat is een zucht. Dat hele ecosysteem herstelt zich wel weer als wij er niet meer zijn.” ★

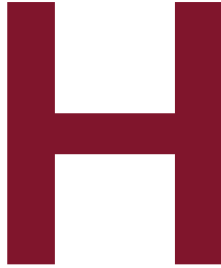

'IK WIL DE BESTE EENPUNTER TER WERELD WORDEN'

Topsport staat centraal in het leven van bedrijfskundestudent en rolstoelrugbyer Hugo van Iersel. Nadat hij in 2015 een dwarslaesie opliep, bleef hij trainen op het allerhoogste niveau. De Paralympische Spelen zijn het doel. 'Ik heb besloten dat ik eruit moet halen wat erin zit.'

Tekst: Vincent Decates / Foto's: Johannes Fiebig

Hockeyen op het hoogste niveau. Dat was de droom van Hugo van Iersel uit het Brabantse Sint Anthonis. Vanaf zijn veertiende speelde hij al mee met het eerste van Boxmeer, op zijn zeventiende mocht hij aansluiten bij de A1 van NMHC in Nijmegen, op landelijk niveau.

“Sporten was mijn leven”, blikte de inmiddels 24-jarige bedrijfskunde-student terug op zijn jaren vóór zijn dwarslaesie. “Ik denk nog weleens terug aan hoe mijn carrière had kunnen verlopen ... Maar het zal toch echt bij één training en een oefenwedstrijd blijven.”

Want zijn droom als professioneel hockeyer valt in één klap in duigen. Als Van Iersel op zeventienjarige leeftijd met vrienden bij een zwemplas aan het voetballen is en achter een bal aan duikt, komt hij verkeerd terecht en breekt hij zijn nek. Het gevolg: hij is voor de rest van zijn leven afhankelijk van een rolstoel.

“De bal lag in het water en ik nam vanaf de kant een aanloopje”, kijkt hij terug op het noodlottige incident. “Het strandje liep wat schuin af dus ik had een behoorlijke vaart. Toen ik tot aan mijn knieën in het water was, dacht ik: nu kan ik duiken. Maar het bleek veel minder diep dan ik had gedacht. Door de vaart die ik had, kwam ik met mijn hoofd eerst op de grond. Dat groef zich als het ware vast in het zand, waarna mijn lichaam eroverheen klapte.”

‘IN HET BEGIN KON IK NIKS’

“Ik voelde gelijk dat het foute boel was. Met mijn gezicht lag ik naar beneden, onder water, en ik kon een groot deel van mijn lichaam niet meer bewegen. Ik wist dat ik de aandacht van mijn vrienden moest trekken, omdat ik anders zou verdrinken. Het enige wat ik kon doen, was spartelen in de hoop dat iemand me op tijd zou zien.”

Gelukkig zien zijn vrienden hem bijtijds en weten ze hem uit het water te halen, waarna de hulpdiensten massaal arriveren. Wat er daarna precies is gebeurd, weet Van Iersel niet meer. “Alles is een beetje een waas. Ook de dagen erna. Ik weet wel dat ik vrij snel te horen kreeg dat ik een dwarslaesie had opgelopen.”

Een dwarslaesie C5/C6 om precies te zijn: een breuk bij de vijfde en zesde wervelkolom in de nek. “In het begin kon ik niks. Langzaam kwam het een en ander terug: nu kan ik mijn schouders en armen bewegen. Maar ook niet helemaal.”

Met enthousiaste bewegingen laat Van Iersel zien hoe mobiel hij nog is. “Mijn rechter-triceps doet het bijvoorbeeld niet, links wel. Ook kan ik minder met mijn polsen en vingers. Maar dankzij een operatie waarbij ze spieren en pezen in mijn arm hebben verlegd en aan elkaar hebben gemaakt, kan ik met links nu dingen vastpakken. Met rechts kan ik dat ondanks de verminderde functie wel al aardig.”

Opvallend is de nuchterheid waarmee Van Iersel vertelt over zijn handicap. Regelmatig verschijnt er een lach op zijn gelaat of zet hij zichzelf te kakken. “Mijn situatie zal heus niet veranderen als ik zielig ga doen”, zegt hij. “Ik heb na het ongeluk meteen besloten dat ik door moest en eruit moest halen wat erin zit.”

“Die insteek had ik ook tijdens de revalidatie. Die begon in de zomer. In eerdere jaren ging ik in de zomer altijd op hockeykamp.” Van Iersel begint hardop te lachen. “Mensen om je heen die voor je zorgen, lekker eten zonder zelf te hoeven koken, iedere dag sporten: de revalidatie voelde meer als een zomerkamp.”

Fanatisme

Hij ziet zijn handicap meer als een uitdaging dan als een beperking. “Als ik alleen thuis ben en ik wil een pak hagelslag uit de kast halen, dan kan ik ook niet om hulp vragen. Dan bedenk ik wel iets met een stok en een haak waarmee ik dat pak uit de kast kan hengelen. Of als ik in bed lig en iets net buiten mijn bereik op het nachtkastje ligt, dan is het ook gewoon hannesen met wat ik heb.”

Die strijdvaardigheid is kenmerkend voor de Brabander: al tijdens zijn revalidatie pakte hij het sporten weer op. “Ik pushte mezelf door de oefeningen van de fysio steeds zo goed mogelijk uit te voeren. Na een tijdje deed ik een paar keer mee met de Mavericks [het rolstoelrugbyteam in de Maartenskliniek, red.]. Dat beviel goed: de sport is lekker fysiek, ik kon mijn energie kwijt en het was heerlijk om even mijn hoofd leeg te maken.”

Het bloed kruipt waar het niet gaan kan. Rolstoel of niet, rustig sporten bestaat niet voor Van Iersel. Lachend: “Je gaat toch niet ergens naartoe om een beetje rustig te sporten? Als ik op het veld sta, wil ik alles geven.”

Dat blijkt in de praktijk ook. Al snel weet Van Iersel zich als jong talent in de kijker te spelen bij het Nederlands rolstoelrugbyteam. Om de week rijdt hij in het weekend met zijn aangepaste bus naar Sporthallen Zuid in Amsterdam, om daar twee dagen met het Nederlands team te trainen. Inmiddels is hij al enkele jaren een vaste waarde in de nationale selectie. Hoeveel interlands hij op zijn naam heeft staan, weet Van Iersel niet precies. “Je speelt altijd toernooien met meerdere wedstrijden, daarvan heb ik er een hoop gespeeld. Daarnaast heb ik nog op drie Europese Kampioenschappen gestaan.”

Die wedstrijden gaan er hard aan toe. Met hoge snelheden knallen de spelers tegen elkaars rolstoelen aan. Niet zelden komt Van Iersel op de grond terecht. “Dat

'IN DE SPORT KAN IK
MIJN ENERGIE KWIJT'

hoort erbij. Het enige wat ik dan wil, is zo snel mogelijk weer overeind staan om verder te kunnen”, zegt hij vastberaden.

Zijn fanatisme blijkt ook bij de Mavericks, waar Van Iersel overal op het veld te vinden is en continu aanwijzingen geeft aan anderen. “Het niveau ligt hier natuurlijk veel lager dan in het nationaal team, maar dat is niet erg. Voor mij is het zaak om hier zoveel mogelijk mezelf uit te dagen. Ik sta hier graag tegenover Ruben, die ook bij het Nederlands team speelt. Met hem vecht ik graag onderlinge duels uit.”

Inzicht

Een rolstoelrugbyteam mag in totaal acht punten hebben. Hoe zwaarder iemands handicap, hoe lager die persoon in de punten zit. Omdat Van Iersel door zijn dwarslaesie weinig kan, is hij één punt waard, wat hem een zogeheten eenpunter maakt. “Maar ondanks dat lage aantal, kan ik vrij goed bewegen”, zegt hij. “Normaal heb je als speler met een laag puntenaantal vooral een dienende rol waarin je anderen probeert vrij te spelen. Maar ik kan ook veel mét de bal: ik heb een goed inzicht en kan een aardige pass geven. Daar ligt mijn kracht.”

‘IK TRAIN ZES KEER PER WEEK’

Van Iersel hoopt zich de komende jaren verder te kunnen ontwikkelen. De lat heeft hij voor zichzelf in ieder geval hoog gelegd. “Met het nationaal team hebben we als doel om naar de Paralympische Spelen van 2024 in Parijs te gaan. Dat gaat lastig worden, want op het laatste EK hebben we helaas slecht gepresteerd, waardoor kwalificatie moeilijk wordt. Maar als we hard werken zou het moeten lukken.”

Ook op persoonlijk vlak wil Van Iersel niets minder dan het hoogst haalbare, vertelt hij. “Ik wil de beste eenpunter ter wereld worden. Of dat mogelijk is? Natuurlijk. Ik train zes keer per week, waaronder fitness, trainingen met de Mavericks en met het nationaal team. Als ik mezelf blijf uitdagen, moet dat mogelijk zijn.”

“Maar het ligt ook aan waar je iemand op beoordeelt. Iemand met een andere handicap kan bijvoorbeeld eveneens als eenpunter worden geclassificeerd. Maar als een speler bijvoorbeeld wél zijn torso kan aanspannen – wat ik niet kan – dan is hij wendbaarder én sneller. Ik kan trainen wat ik wil, maar fysiek zal ik daar nooit aan kunnen tippen. Ik moet het écht van het inzicht hebben.”

Verbrande handen

Hoewel het op sportief vlak goed gaat, merkt Van Iersel vaak genoeg dat het leven met een handicap niet altijd even gemakkelijk is. Voorheen was hij afhankelijk van zijn ouders, maar dankzij een grote bus met ingebouwde lift en een ingenieus besturingssysteem kan hij nu zelf van Sint Anthonis naar de universiteit of zijn trainingen rijden.

“Op de campus en bij de Maartenskliniek kan ik de bus makkelijk kwijt op een invalideplek, maar die zijn niet overal, hoor. Door de grootte van de bus én het feit dat ik ook nog ruimte aan de achterkant nodig heb om erin en eruit te komen, is parkeren een hele opgave.”

De campus kan volgens Van Iersel nog wel wat rolstoelvriendelijker worden gemaakt. “Kijk naar de ingang van het Maria Montessorigebouw. Dat is een gloednieuw gebouw, hè? Supermooi en modern, maar de paden naar de ingang lopen schuin naar beneden. Dat is voor iemand in een rolstoel lastig: naar beneden moet je continu remmen. Maar dat kan alleen door je wielen met je handen tegen te houden, waardoor die bijna verbranden. Terug omhoog is nog lastiger. Ik ben vrij fit, maar door het steile pad kost het me alsnog moeite. Iemand die minder fit is, komt misschien helemaal niet omhoog.”

Toch heeft de student verder weinig te klagen. Over het algemeen is het goed geregeld op de universiteit. En veel is hij er toch niet, zegt hij. “Tijdens corona is er veel geïnvesteerd in online onderwijs. Dat is voor mij ideaal: dan hoef ik niet helemaal naar de campus te komen, dat kost namelijk veel tijd. En ik kan colleges terugkijken op een later moment, waardoor ik geen trainingen hoef te missen.”

Een topsportbestaan en continu rekening moeten houden met je handicap: het is geen doorsnee studentenleven voor Van Iersel. Dan verschijnt wéér die lach op zijn gezicht. “Maar dat betekent niet dat ik nooit een biertje drink, hoor. Een feestje of een keertje op stap, daar hou ik zeker wel van.” *

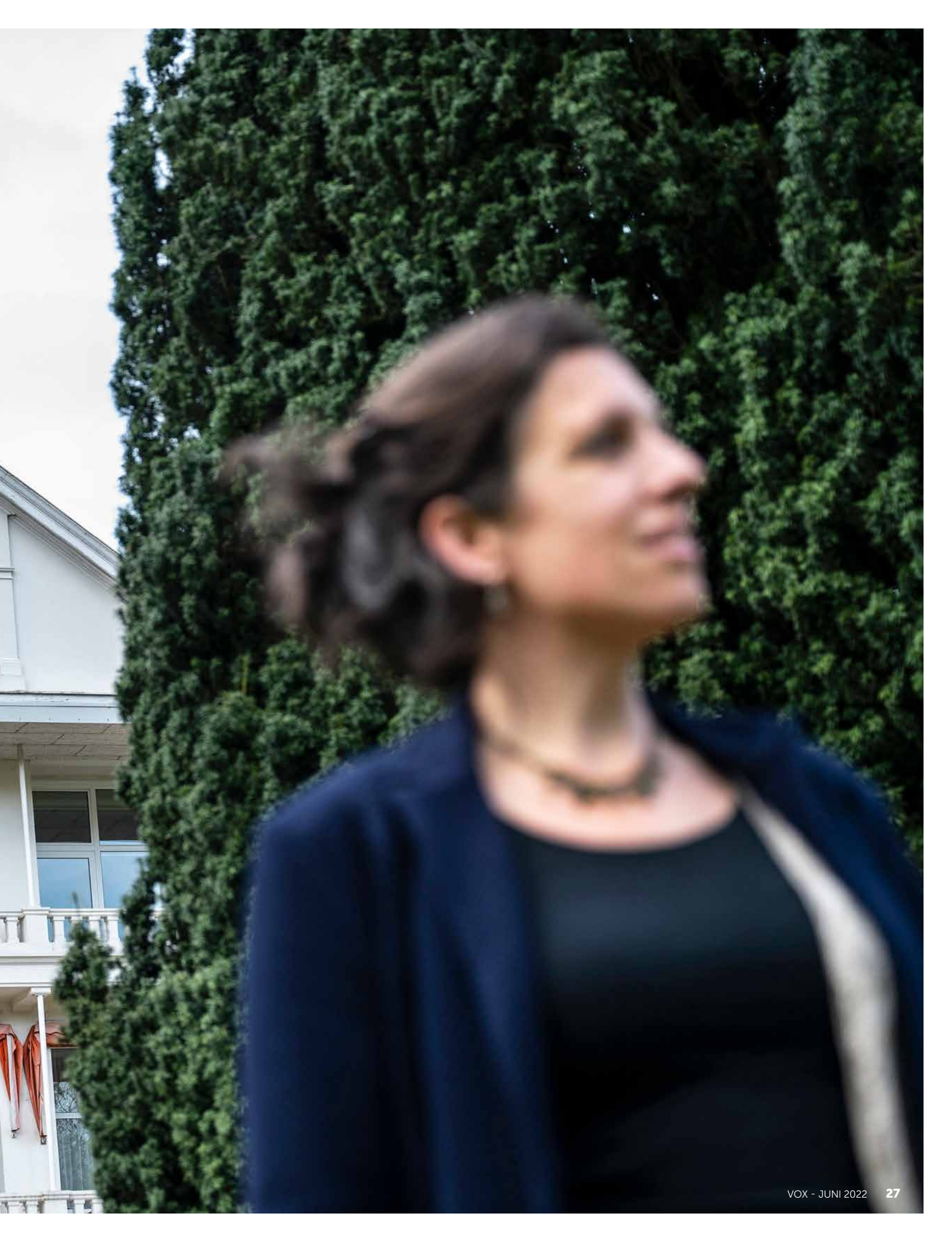
ZOMERTIP VAN HUGO VAN IERSEL

“Ga lekker **buiten** genieten van de **natuur**, zodat je van 4 tot en met 11 september helemaal uitgerust bent om het **EK rolstoelrugby** te kijken. Als het niet lukt om daarvoor naar **Noorwegen** te komen, dan kan dat natuurlijk ook gewoon thuis op de bank via de **livestream**.”

'IK STOND MET CORONA OP EN GING ERMEE NAAR BED'

Ze verscheen in *Nieuwsuur* en *LuckyTV* en probeerde ondertussen in het Radboudumc de besmettingscijfers zo laag mogelijk te houden. Corona beheerste de afgelopen twee jaar het leven van epidemioloog Alma Tostmann. Maar haar hart ligt vooral bij het bestrijden van epidemieën in ontwikkelingslanden. En bij Lindy Hop.

Tekst: Stan van Pelt / Foto's: Bert Beelen

C

Corona? Dat is een complot, zegt epidemioloog Alma Tostmann in een journaaluitzending op 15 december 2020. “Bedacht door de HEMA, zodat mensen hun worsten gaan eten.” Een nogal opmerkelijke uitspraak voor een Radboudumc-wetenschapper. Anderhalf jaar later kan Tostmann wel lachen om het filmpje. Dat was namelijk niet echt, maar in elkaar geknutseld door *LuckyTV*.

“Ik heb het maar omarmd, haha. Met kerst kreeg ik van mijn schoonzus zelfs een rookworst cadeau.”

De video is tekenend voor hoe bekend Tostmann is geworden de afgelopen twee jaar. Als epidemioloog werd ze steeds vaker gevraagd om duiding te geven bij de coronacijfers: op televisie bij *Nieuwsuur*, op Radio 1 en in allerlei dagbladen. Hoe zinnig is testen voor toegang? Of het sluiten van scholen? Tegelijkertijd was het voor haar alle hens aan dek in het Radboudumc, waar ze als plaatsvervangend hoofd van de afdeling Infectiepreventie moest zorgen dat al het werk zo goed en kwaad als mogelijk doorging tijdens de coronagolven. Zeker in het begin van de pandemie beheerste het virus haar leven, vertelt ze tijdens een wandeling in het Groesbeekse Park Dekkerswald.

‘DINGEN UITLEGGEN HOORT BIJ JE WERK ALS WETENSCHAPPER’

In het begin van de crisis gingen er veel paniekerige grafieken rond, met exponentiële curves van Italiaanse ziekenhuisopnames. Schrok jij daar ook van?

“Het verbaasde me enorm dat Jaap van Dissel van het RIVM lang bleef zeggen dat het risico op een Nederlandse uitbraak klein was, zelfs toen er al gevallen in Italië waren en het carnaval werd, in februari 2020. Als je wilt dat iets buiten de deur blijft, moet je nú iets doen, dacht ik. Ik schiet dan juist in de actiestand. In het Radboudumc zijn we ons toen meteen gaan voorbereiden: we gingen afdelingen anders inrichten, protocollen opstellen en

scenario's uitdenken, bijvoorbeeld voor als we overspoeld zouden worden door coronagevallen. Er heerste een gevoel van: we gaan dit fixen, hier zijn we voor. Ik houd wel van die adrenaline en gezonde spanning.

Bang was ik niet, maar je neemt die spanning wel mee naar huis. Ik stond met corona op en ging ermee naar bed. En ik vroeg me af hoe dichtbij het zou komen. Zouden mijn man en ik mensen uit onze directe omgeving gaan verliezen? Onze ouders, bijvoorbeeld? Ook onze kinderen vonden het aanvankelijk eng. Gelukkig kwam het niet zo dichtbij.”

Tegelijkertijd was je in de coronacrisis ook veel in de media. Zowel op televisie als op Twitter.

“Klopt. Dingen verduidelijken en uitleggen hoort bij je werk als wetenschapper, vind ik. En het was ook nodig. Kijk bijvoorbeeld naar de laatste kerstvakantie, die met een week verlengd werd. Het kabinet wilde scholen de mogelijkheid geven om op maandag nog wel open te gaan. Zo'n coulancemaandag was vanuit epidemiologisch perspectief zo raar. Dan zou iedereen elkaar alsnog kunnen besmetten vlak voor kerst en was die vervroegde vakantie voor niets. Daar heb ik toen een vlammend betoog over gehouden bij *Nieuwsuur*. Later hoorde ik van veel scholen terug dat ze over dat fragment discussie hebben gehad en alsnog besloten niet open te gaan.”

Moest je wennen aan de media-aandacht?

“De eerste keer dat ik op de radio kwam, was ik super-zenuwachtig. Ik vroeg mijn afdelingshoofd [Heiman Wertheim, red.] of hij het niet beter kon doen, omdat het bij mij misschien mis zou gaan. ‘Nou en’, zei hij toen. ‘Ook als je zenuwachtig bent, kun je toch gaan?’ Die reactie had ik nodig. Inmiddels bedenk ik van tevoren welk punt ik wil maken, en daar brengt geen presentator me dan meer vanaf.”

Collega-wetenschappers als Marion Koopmans worden bedreigd door wat ze bijvoorbeeld op Twitter schrijven. Heb jij daar ook mee te maken?

“Niet met bedreigingen, gelukkig. Soms krijg ik wel reacties als: houd eens op met die angstklapperij. Alsof ik ervan zou genieten. Maar als er volgens mij dingen misgaan in het beleid, dan spreek ik me uit, ik zit er niet zo mee als mensen daar vervolgens over vallen. Op Twitter heb ik woorden als ‘angstporno’ geblokkeerd, dat scheelt (lacht). En ik weet inmiddels welke discussies het meest gepolariseerd zijn, zoals het vaccineren van kinderen.”

'IN DE CORONA- AANPAK IS STURING VAN BOVENAF NODIG'

Tostmann (1980) groeide op in Leidschendam. Ze studeerde biomedische wetenschappen in Nijmegen, en promoveerde in 2009 op bijwerkingen van tuberculosebehandeling in Tanzania en tuberculoseverspreiding in Nederland. Ze verbleef een aantal jaren in dat Afrikaanse land, samen met haar man, malariaonderzoeker en Radboudumc-hoogleraar Teun Bousema. Een ander deel van haar proefschrift schreef ze in Dekkerswald, het oud-sanatorium in de bossen bij Groesbeek, waar momenteel onder meer tbc-patiënten van het Radboudumc liggen.

“Kijk, daar op de tweede verdieping was mijn kamer-tje”, zegt ze, wijzend naar de achterzijde van het originele hoofdgebouw. De bloesem van de Japanse kers prikkelt de neus, de lentezon weerspiegelt in de hoge ruiten – die zon moest in de eerste helft van de vorige eeuw een helende werking uitoefenen op tuberculosepatiënten. “Ik vond het hier altijd aangenaam werken. Mijn kantoor was groter dan dat in het Radboudumc en mijn promotiebegeleider Martin Boeree was dichtbij. Hij was destijds medisch directeur van Dekkerswald.”

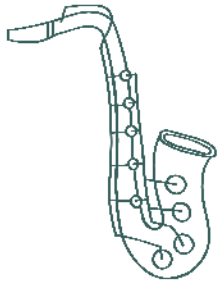
Engeland

Het zijn de laatste weken dat het longcentrum van het Radboudumc in Dekkerswald huist. In juni en juli verhuizen de patiënten naar een spiksplinternieuw gebouw aan de Erasmuslaan. Tostmann: “Dat is veel dichterbij het ziekenhuis en we hebben daar heel moderne, flexibele en patiëntvriendelijkere ruimtes.” De zorg voor patiënten die misschien ebola of andere gevaarlijke infectieziekten hebben, wordt op één plek bij elkaar gebracht.

Na haar promotie vertrok Tostmann voor een paar jaar naar Engeland om in 2012 weer met haar gezin neer te strijken in Nijmegen. Ze heeft van 2012 tot 2019 vanuit de academische werkplaats publieke gezondheid AMPHI (een samenwerkingsverband tussen GGD's, gemeenten en het Radboudumc) onderzoek gedaan naar de verspreiding en uitbraken van infectieziekten in Nederland. Ook werkte ze in 2018 als epidemioloog tijdelijk voor de Wereldgezondheidsorganisatie in een kamp voor Rohingya-vluchtelingen in Bangladesh. Sinds 2019 is ze plaatsvervangend hoofd bij de afdeling Infectiepreventie van het Radboudumc.

Wat deed je in Bangladesh?

“In het vluchtelingenkamp waar ik werkte, volgde de ene op de andere uitbraak: difterie, mazelen ... En er was angst voor cholera vanwege het aankomende moessonseizoen. Die uitbraken ontstaan doordat mensen heel dicht op elkaar zitten, onder slechte hygiënische omstandigheden. Door data-analyses te maken, probeerde ik inzichten te geven in waar de grootste problemen lagen. Dan kun je vervolgens gericht maatregelen treffen.”

ZOMERTIP
VAN
ALMA
TOSTMANN

“Luister de podcast **Jazziness**. Hierin wordt de geschiedenis van de jazz uitgelegd door Belgische kenners, die je met hun prachtige stemmen langs heerlijke muziekfragmenten leiden. De eerste tien afleveringen gaan over swing jazz, mijn favorietingsmuziek.”

Wat trekt je aan in het werken in ontwikkelingslanden?

“Deels is dat het avontuur. Maar toch vooral de impact die je hebt met je werk – er is nog zo veel gezondheidswinst te behalen. Dat ligt me nauw aan het hart en interesseert me meer dan de nieuwste technische analysefoefjes. Het is hopeloos ongelijk verdeeld in de wereld, dat vind ik schokkend. Kijk naar tuberculose, waar jaarlijks nog altijd anderhalf miljoen mensen aan sterven. Daar was decennialang geen enkel nieuw medicijn tegen ontwikkeld, omdat het vooral een ziekte is van arme landen. Nu wordt het Westen bedreigd door corona en opeens wordt alles uit de kast getrokken om een vaccin te ontwikkelen.”

Waar komt die ambitie vandaan om een verschil te willen maken?

“Binnen het gezin waarin ik opgroeide, was het heel normaal dat je het publieke belang diende. Mijn vader heeft altijd bij de overheid gewerkt, mijn moeder in de ouderenzorg. Ik herken dat idealisme ook in Teun. Voor Covid-onderzoek werd veel geld vrijgemaakt, dat deels ten koste is gegaan van andere ziektes, zoals malaria. Dat vindt hij heel frustrerend.”

Waarover heb je je het meest verwonderd in de corona-aanpak?

“Hoe de rol van communicatie is onderschat, zoals dat eigenlijk bij elke infectieziektenuitbraak gebeurt. Neem het isolatiebeleid bij corona. Na een besmetting moet je nu vijf dagen in isolatie, tenzij je langer klachten houdt. Die laatste randvoorwaarde valt vaak weg in de communicatie, merk ik. Dan hoor ik een hoestend persoon bij de drogist zeggen: ik heb er vijf dagen op zitten, hoor.”

In Nederland bestaat de indruk dat de pandemie voorbij is.

“Dat kan komend najaar nog weleens tegenvallen, het virus is nog lang niet weg. In het Radboudumc moesten we tot voor kort nog steeds operaties uitstellen omdat personeel ziek thuis zat. Ik vind de langetermijnvisie van het kabinet ook onduidelijk. Hoe gaan we precies het virus monitoren, nu testen bij de GGD niet meer nodig is? Soms lijkt het een alles-of-nietsstrategie. De regering wil dat sectoren als de horeca zelf met plannen komen, mochten er weer maatregelen nodig zijn. Maar waarom zouden zij regels als anderhalve meter afstand weer invoeren, als dat hun verlies oplevert? Daar is gewoon sturing van bovenaf voor nodig.”

Twee jaar corona heeft zijn tol geëist in de zorg. Veel zorgpersoneel is overbelast of heeft een andere baan gezocht. Ben jij ook tegen je grenzen aangelopen?

“Nou, ik vind het fijn dat het inmiddels wat rustiger wordt op het werk. Ik hoef niet meer steeds ad hoc dingen uit te zoeken over coronabesmettingen in het ziekenhuis,

waardoor al het andere, reguliere werk blijft liggen. En ik heb een fijne uitlaatklep in Lindy Hop dansen. Dat is van die oude jaren-dertig-jazzmuziek, daar hield ik als kind al van. In 2015 ben ik gaan dansen bij een Nijmeegse groep, toen was ik meteen verkocht. Het is een totaal andere wereld. De muziek is fantastisch en de scene is heel verwelkomend: er hangt een ongedwongen, open-minded en internationale sfeer. De pasjes zijn ook lekker losjes en komen niet zo precies als bij ballroomdancing, dat ik echt verschrikkelijk vind. Bij Lindy Hop wil je vooral samen een fijne dans neerzetten.”

Dat lijkt nogal een contrast met de droge cijfertjes van de epidemiologie.

“Haha, het lijkt meer op elkaar dan je denkt. Ik heb niet voor niets gekozen voor de uitbrakenkant. Daar zit de actie, ik houd van die dynamiek: hoe ontwikkelt een infectieziekte zich, wat kun je nu daartegen doen? Jarenlange epidemiologische studies die uiteindelijk één vraag beantwoorden, zijn niets voor mij. Ik vind het leuk om in

'VAN EEN BEETJE ACTIE WORD IK WEL VROLIJK'

te spelen op wat er gebeurt en te improviseren. Eigenlijk doe je dat bij Lindy Hop ook: je past je continu aan aan het gedrag van de ander en je volgt samen de muziek, het is *go with the flow*."

Laat die volgende corona-uitbraak dus maar komen?

"Van een beetje actie word ik wel vrolijk, ja. Maar ik wil nu eerst vooral een beetje bijkomen van de afgelopen twee jaar, en ook niet-Covid-onderzoek opstarten dat is blijven liggen. Corona was een gezondheidsdrama, maar tegelijkertijd professioneel gezien een heel boeiende tijd." *

COLUMN

Lucy's law

Lucienne van der Geld is docent notarieel recht en juridisch directeur van Netwerk Notarissen.

RU: Royal University?

Op Koningsdag was de onvermijdelijke vraag aan Amalia: hoe groot is de kans dat u hier in Maastricht komt studeren? De viering vond immers plaats in universiteitsstad Maastricht. Onze kroonprinses antwoordde geheel naar verwachting nog niet te weten waar ze komende zomer gaat studeren. Ik vraag me af of er iets als een 'bidbook' is en of de colleges van bestuur van universiteiten zich ten paleize melden. En als dat zo is, of de Radboud Universiteit meedingt naar de aanmelding van Amalia. Op de bachelor open dag heb ik haar overigens niet gezien.

In Nijmegen heeft volgens mij nog nooit een Nederlandse royal gestudeerd. Misschien omdat de universiteit tot voor kort het predicaat 'katholiek' had? Onze universiteit profileert zich als 'kleinschalig' en 'persoonlijk'. Kleinschaligheid is iets wat Amalia waarschijnlijk niet zoekt als ze niet te veel aandacht wil trekken. Aan de andere kant zit de universiteit vanwege de kleinschaligheid niet te wachten op een stormloop van studenten die haar aanmelding teweeg zou kunnen brengen. Dat gebeurde toen prins William ging studeren aan de St Andrews University in Fife (Schotland). Kate Middleton was naar verluidt een van de velen die bewust voor dezelfde universiteit als William kozen.

Het onlangs gepresenteerde campusplan maakt het studeren in Nijmegen hoe dan ook aantrekkelijker. Er komt meer groen en meer levendigheid tussen de gebouwen. Eindelijk! Ik hoop dat er weer wat terugkomt van de campus zoals die was toen ik hier jaren geleden als jonge docent aantrad. Toen was er een heerlijke buzz op de Thomas van Aquinostraat, mede dankzij voorzieningen als de boekwinkel en de campuskapper. Aan voorzieningen heeft de campus de afgelopen jaren flink ingeboet, zeker nu Het Gerecht in het Grotiusgebouw met z'n verschaalde aanbod ook nauwelijks nog een restaurant te noemen is.

Ik denk niet dat Amalia in Nijmegen komt studeren. Al had ze zich hier thuis gevoeld met een naar haar genoemd (kinder)ziekenhuis. En Haarshop Amalia in de Meijhorst, met prachtige kroonluchters in de zaak. Jammer.

Stills uit de film

OP DE VLUCHT VOOR HET MEXICAANSE RECHTSSYSTEEM

Regisseur Roberto Hernández daagde met zijn film *Duda razonable* de machtige Mexicaanse overheidsdiensten uit. Hij is gevlucht naar Nederland en geeft nu als *artist in residence* colleges op de Radboud Universiteit.

Tekst: Alex van der Hulst / Foto's: David van Haren, Netflix

“Is het hier altijd zo warm in mei”, vraagt Hernández als hij na zijn college in het Erasmusgebouw de trap afloopt. Niet dat de regisseur niks gewend is. In *Duda razonable. Historia de dos secuestros* zie je het zweet van zijn gezicht lopen tijdens interviews met gevangenen in Mascupana, in de staat Tabasco, waar het makkelijk 40 graden kan worden.

Hernández kwam er als student rechten al achter hoe corrupt het juridisch systeem in zijn geboorteland is. “We moesten het wetboek uit ons hoofd leren, maar in de rechtszaal ging het vooral om wie je kende en of je steekpenningen wilde betalen om iemand vrij te krijgen.” Hij besloot zijn kennis en rechtsgevoel in te zetten om onschuldige gevangenen te helpen via verhalen. Dat deed hij eerder met de films *El túnel* (2006) en *Presunto culpable* (2008).

Duda razonable (op Netflix te vinden als miniserie onder de naam *Reasonable doubt: A tale of two kidnappings*) gaat over de strijd van Hernández om vier gevangenen bij te staan die ten onrechte vastzitten voor een poging tot kidnapping. Hij weet redelijk makkelijk aan te tonen dat de mannen zonder bewijs achter de tralies zitten. Ze zijn opgepakt zodat het lijkt of het Mexicaanse Openbaar Ministerie en de politie daadkrachtig optreden tegen misdaad.

“Ik wil niet verhullen dat ik me met het proces bemoei”, zegt hij over zijn eigen rol in de film. “Ik regel een goede advocaat voor de vier mannen, help met het zoeken naar getuigen en leg fouten bloot. Door me ermee te bemoeien, kan ik het systeem testen. Voor de kijker wil ik zo transparant mogelijk zijn, zodat die zelf een conclusie kan trekken.”

Motorpech

Duda razonable begint met een aanrijding. De auto van Héctor Muñoz wordt ter hoogte van een tankstation geraakt door een andere auto. Hij stapt boos uit om verhaal te halen. Als hij naast de andere auto staat, wordt hij door de bestuurder daarvan in zijn hand geschoten. Muñoz vlucht weg. De schutter, in de film aangeduid met de initialen ACP, zegt tegen de gearriveerde politie dat Muñoz hem probeerde te ontvoeren. Behalve Muñoz wijst ACP ook nog twee mannen aan die met motorpech bij het tankstation staan. Een vierde man wordt elders opgepakt omdat hij betrokken zou zijn geweest bij een eerdere ontvoering van de zus van ACP.

**‘DE MISDAAD
GROEIT NOG
STEEDS IN MEXICO’**

'HET SYSTEEM IS RACISTISCH EN DISCRIMINEREND'

“De misdaad groeit nog steeds in Mexico en de capaciteit om dit op te lossen ontbreekt”, legt Hernández uit. “Daardoor zijn de aanklagers nu de rechters geworden. Het is voor de elite geen probleem, want ze arresteren vooral mensen uit de armere lagen van de bevolking. Het systeem is racistisch en discriminerend. De elite zorgt dat ze bodyguards hebben en als ze al eens in de problemen komen, dan kopen ze iemand om. Iedereen weet wat er gaande is. Ik vroeg een zaal vol gevangenen in Mascupana wie er gemarteld was tijdens het politieverhoor. Zo ongeveer de hele zaal stak zijn hand op. Ik vroeg een zaal vol politieagenten wie er geloofde dat er niet gemarteld werd tijdens verhoren. Niemand stak zijn hand op.”

Hernández gaat onbevreesd te werk in zijn documentaire. Hij filmt telkens de pijnlijk kijkende aanklagers als ze de rechtbank in- en uitlopen. Hij weet zelfs bloot te leggen wie verantwoordelijk zijn voor de martelingen. “Ik kon makkelijk vinden wie dit zijn, maar Netflix durfde het niet aan dit stuk in de film te laten”, zegt hij. “De lokale kranten hebben er wel over gepubliceerd. De verantwoordelijken zijn na deze film met naam en foto op de voorpagina gezet. Toch heeft het geen consequenties

ZOMERTIP VAN ROBERTO HERNÁNDEZ

“Ik zou geen film gaan kijken deze zomer, maar gaan fietsen. Jullie weten niet half hoe goed jullie het hier hebben op de fiets.”

gehad. Ze zitten nog op hun plek. Eén aanklager is zelfs gepromoveerd naar Mexico-Stad, hij is nu verantwoordelijk voor een gebied van achttien miljoen inwoners.”

Tijdens het proces vliegt het busje van de door Hernández geregelde advocaat onder het rijden in brand. De advocaat zit in het busje met twee getuigen-deskundigen die net in een reconstructie het verhaal van de aanklager onderuit hebben gehaald. De deuren van het busje gaan niet open, maar de groep weet zich desondanks te redden en is er zeker van dat er opzet in het spel is. De advocaat, die eerder voor de aanklagers werkte en als overloper wordt gezien, wordt ook telefonisch bedreigd. Hernández besluit op dat moment dat hij weg moet uit zijn land. “Er verdwijnen heel veel journalisten in Mexico. Ik ben met mijn gezin naar Nederland gevlucht. We hebben hier vrienden, ik was er eerder geweest en heb een fascinatie voor fietsen. Ik heb asiël aangevraagd als vluchteling en dat ook gekregen.” Hij denkt dat hij mogelijk ooit nog terugkeert naar Mexico. “Maar alleen als de mensen die ik heb dwarsgezet geen macht meer hebben.”

Artist in residence

Hernández is blij met zijn colleges in Nijmegen. Als *artist in residence* bij de opleiding Spaans geeft hij colleges in de reeks *La cultura de los derechos humanos en el mundo hispánico* (Mensenrechten en cultuur in de Spaanstalige wereld). “Ik ben hier nu bijna een jaar. Eindelijk heb ik iets om handen en de studenten zijn geweldig.” Deze zomer wil Hernández Nederlands leren en zijn proefschrift afmaken.

Voor de gevangenen, en nu volgt een spoiler (!), loopt de film niet goed af. Eén komt er vrij, de andere drie lijken door het werk van Hernández ook vrij te komen, maar de Mexicaanse aanklagers malen niet om slechte publiciteit, gaan op het laatste moment in beroep en weten de drie tot vijftig jaar cel te veroordelen.

Duda razonable kreeg veel aandacht in Mexico. De president heeft er iets over gezegd, net als een lid van de Hoge Raad. Dat hoogste rechtsorgaan bekijkt de zaak opnieuw en mogelijk worden de mannen vrijgelaten, krijgen ze een nieuw proces of wordt een eerdere kortere straf bekrachtigd. Al is hij cynisch over het systeem, Hernández houdt toch nog hoop voor deze gevangenen. “Ik hoop vooral dat de Hoge Raad een beslissing neemt die indruk zal maken. Er moet iets veranderen.” *

DEZE OPTIMIST GELOOFT IN EEN TOEKOMST MET PRIVACY

In de ideale digitale wereld van Jaap-Henk Hoepman (55) zouden burgers niet meer onaangenaam verrast worden door bedrijven en overheden. Hoepman doet onderzoek naar digitale privacy en veiligheid. Specialiteit van het huis: gaten schieten in beveiligingssystemen.

Tekst: Alex van der Hulst / Foto's: Duncan de Fey

Hoepman werd geboren in Groningen, groeide op in Leeuwarden en keerde terug naar Groningen om er informatica te studeren. “Noem me maar een noorderling”, antwoordt hij op de vraag of hij een Groninger of een Leeuwarder is. Toen hij in 2002 in Nijmegen ging werken, wist Hoepman al dat hij zou gaan forensen. “Ik kende wel wat

Groningers in Nijmegen en die zeiden: ‘Nijmegen is leuk, maar Groningen is veel toffer. Wij voelen ons hier enigszins ontheemd.’ Groningen is mijn stad. Daarnaast ben ik voor het werk vaak op andere plekken. Het maakt weinig uit of ik vanuit Nijmegen of Groningen naar Den Haag moet.”

En dus reizen we op een zonnige dag in april naar Groningen, waar Hoepman in de kantine van de rechtenfaculteit (de plek waar hij ooit zijn vervangende dienstplicht vervulde) aanschuift om te vertellen over een carrière die gelijk oploopt met de digitalisering van de maatschappij. Als promovendus bij het Centrum Wiskunde & Informatica in Amsterdam ziet hij hoe in de jaren negentig de Nederlander online gaat. Hij werkt voor KPN research in Groningen, maar vindt dat onderzoek te toegepast. Als de vraag naar computerwetenschappers

toeneemt, krijgt hij een vaste aanstelling bij de Universiteit Twente. Security en later ook steeds meer privacy worden onderdeel van zijn werk. “Ik maakte me zorgen over de bescherming van persoonsgegevens, systemen konden steeds meer en er werd uitgebreid informatie verzameld. Bart Jacobs, die ik toen nog niet kende, ontving in 2002 een Vici om in Nijmegen een onderzoeksgroep hierover op te zetten. Hij kende mij van opiniestukken die ik had geschreven en vroeg me erbij. Hij had voor vijf jaar geld en dan zou het stoppen. Ik nam de gok omdat ik graag vijf jaar onderzoek wilde doen. Uiteindelijk ben ik blijven hangen.”

Zijn parttimebaan als universitair hoofddocent in Nijmegen combineert Hoepman met aanstellingen aan de Rijksuniversiteit Groningen en de Zweedse Karlstad Universiteit. Hij strijdt voor privacy, maar daarnaast deelt hij veel van zijn werk online. Hij houdt onregelmatig een blog bij en vermeldt op zijn pagina ook hobby’s (vooral muziek) en andere activiteiten.

Het lijkt op de klassieke variant van de homepage uit de tijd voordat Facebook en Instagram werden gebruikt om je persoonlijke leven te delen.

“Toen ik in Amsterdam promoveerde, waren wij als informatici de eersten met een eigen pagina. Het was voor ons

volstrekt logisch om je artikelen online toegankelijk te maken. Een vroege variant van open access. Toen mocht het niet, maar we deden het wel. Ik gebruik de site nog steeds als een manier om te delen wat ik doe.”

Op sociale media ben je minder actief. Geen Facebook, geen WhatsApp, geen Instagram.

“Google introduceerde Orkut [in 2004, red.], daar zat ik toen meteen op. Interessant, maar Orkut en chatservices heb ik snel achter me gelaten omdat ik er niks aan had. Twitter vond ik interessant, omdat je daar alle nieuwe artikelen en inzichten van wetenschappers kon volgen. Het was sneller dan de krant. Twitter heb ik aan mijn blog gekoppeld. Ik zit niet op Facebook omdat het geen functie voor me heeft. Twitter en Soundcloud [muziekplatform, red.] hebben dat wel.”

Het is niet vanwege privacy?

“Deels, maar het belangrijkste is of ik iets aan een dienst heb.”

Bart Jacobs noemde je een deconstructivist. Je kunt goed gaten schieten in een redenering of systeem.

“Ik heb een *security mindset*. Als ik ergens ben, scan ik de omgeving en zie ik gelijk de problemen met systemen. Op Schiphol zie ik manieren om beveiliging te omzeilen. Als er ergens een muur is, zie ik hoe je voorbij die muur kunt komen. Toen contactloos betalen opkwam, stelde ik mezelf de vraag hoe je ervoor zorgt dat mensen vlak bij elkaar niet elkaars rekening betalen. Dat vind ik interessante problemen in de informatica.”

Betekent dat dat je minder bezig bent met dingen bouwen?

“Anderen zijn vaker bezig met praktische oplossingen. Al denk ik er de laatste tijd over na of ik niet ook iets moet maken. Het nadeel is dat ik een einzelgänger ben en geen alfamannetje. De rechterhand van het alfamannetje mischien. Je moet mij geen bedrijf laten leiden.”

In de pandemie en bij de corona-app ging het veel over privacy. Hoe kijk jij daartegenaan?

“Ik denk dat je een andere vraag moet stellen. De coronatracker en coronacheck waren met voldoende privacy omkleed. De vraag is of ze nodig waren. Wat opviel was dat het plan van de coronatracker niet van de GGD of virologen leek te komen. De vraag was niet welke informatie er nodig was, er was alleen bedacht dat je dit leuk met bluetooth kon doen. Je hebt dus een crisis en je hebt technologie, dus leek het de overheid slim om die te combineren. Dat noemen we *technical solutionism*. Maar is het proportioneel om een hele nieuwe structuur neer te leggen?”

Maakt dat uit?

“De ervaring leert dat als dit soort infrastructures er zijn, ze ook niet verdwijnen. De coronapas is niet weg in Europa. De Europese elektronische identiteitskaart komt

in een stroomversnelling. *Contact tracing* is nu in het besturingssysteem van onze telefoons gebouwd. *Exposure notification*, dat je bij elkaar in de buurt was, zit erin. Die functionaliteit staat nu uit. Dan moeten we erop vertrouwen dat Google en Apple het niet aanzetten en dat ze niet bezwijken onder de druk om het in bepaalde landen aan te zetten. Ook belangrijk is dat de definitie van een valide interventie ten tijde van een pandemie mede wordt bepaald door Google en Apple. Zij beslissen wat *exposure notification* is, zij bepalen hoe de risicoscore wordt berekend. Dat hebben we niet in eigen hand.”

Je was vaak in het nieuws om iets te zeggen over de corona-app. Kon je deze kanttekeningen goed plaatsen tijdens de pandemie?

“De discussie werd gepolitiseerd. Ik heb naar mijn mening een heel genuanceerd standpunt ingenomen met het doel privacy te waarborgen. Dat standpunt werd echter door het extreemrechtse kamp gekaapt en dan kom je plots in die hoek te zitten. Veel situaties zijn gecompliceerd en aan die gecompliceerdheid moet je recht doen.”

‘JE MOET MIJ GEEN **BEDRIJF** LATEN LEIDEN’

Wat vond je van al die discussies?

“Wat me opviel was dat je plotseling mensen hoorde die zich beperkt voelden in hun bewegingsvrijheid. Ik dacht: nu merk je wat de macht van de staat is, want nu raakt het jou. Die macht van de staat hebben veel andere mensen al vaak gevoeld, zoals bij de toeslagenaffaire. Pas nu het ons raakt, gaan we klagen.”

Wordt die macht vaak misbruikt?

“Er is nu een situatie ontstaan waarin overheids- en opsporingsdiensten zich verregaande vrijheden hebben gepermitteerd en ze worden op dat punt niet teruggefloten. De Autoriteit Persoonsgegevens heeft zorgen geuit over wat er allemaal wordt verzameld door inlichtingen- en veiligheidsdiensten of de Nationaal Coördinator Terrorismedebijding en Veiligheid (NCTV). Je ziet bij de politiek echter geen strengere beleid, maar een aanpassing van de wet met terugwerkende kracht, zodat het alsnog toegestaan is.”

In je boek Privacy is hard and seven other myths ben je kritisch over hoe sociale-mediabedrijven omgaan met privacy.

“Ik vind het belangrijk dat software en sites verantwoord te gebruiken zijn. Als je een auto koopt, dan vertrouwt je

erop dat de remmen werken, dat het stuur het doet en dat hij niet explodeert als hij start. Dat hoeft je niet te controleren, dat is gewoon zo. Dat wil je ook bij de diensten die je online gebruikt, maar dat is dus niet zo. Je wordt genaaid waar je bij staat. Handhaving is moeilijk. Een internetdienst uit de VS kun je niet stoppen bij de grens. Die doet wat hij doet.”

Advertenties op basis van je zoekopdrachten, Facebook dat suggesties doet voor vrienden. Je schrijft over sites die je cursor volgen en via je microfoon reclames herkennen. Maar het is toch niet allemaal onplezierig?

“Vraag dat maar aan de slachtoffers van de toeslagenaffaire of de mensen die geen aanvullende verzekering of hypotheek krijgen vanwege een online risicoprofiel. Vraag het maar aan degene die telkens gecontroleerd wordt vanwege zo'n profiel. Dat zijn jij en ik misschien niet. Het zijn juist de mensen voor wie het moeilijk is om van zich te laten horen.”

'SCHOENMAKER, Blijf bij je leest'

Heb je meer voorbeelden?

“Normaal heb je een interactie tussen een vrager en een aanbieder en daar komt een afspraak uit. Om dat proces efficiënter te maken, kun je iets digitaliseren. Dan krijg je de ov-chipkaart, maar ook DigiD en online dienstverlening. Dat is fijn voor mensen die ermee kunnen omgaan. *Happy flow*, noemen we dat bij software als alles goed gaat. Stokt het, dan krijg je *unhappy flow*. Dan mag je blij zijn als er nog een telefoonnummer te vinden is, want vaak is er alleen maar een chatbot. De computersystemen worden tussen de aanbieder en de klant of tussen de overheid en de burger geplaatst. Dat wordt een onneembare vesting. Je wordt een radertje in een gemechaniseerd systeem. Dat baart mij zorgen want er zijn veel mensen die hier niet mee kunnen omgaan en die geen idee hebben hoe ze zichzelf moeten redden. Dat zie je bijvoorbeeld bij schuldsanering of de aanvraag van uitkeringen.”

De overheid en bedrijven zeggen dat ze het voor de burger makkelijker willen maken.

“Bij een uniforme groep gebruikers kan het vaak makkelijk en veilig, omdat iedereen hetzelfde wil. Bij een diverse groep gebruikers is dat anders. Neem DigiD. Dat is een veilige basisidentiteit, maar het is niet uit te leggen aan mijn oude moeder. Als niemand je kan helpen, kom je in

ZOMERTIP VAN JAAP-HENK HOEPMAN

“**Noorderzon**, het jaarlijkse theaterfestival in het Noorderplantsoen in Groningen. Vernieuwende dans, acrobatiek, en (muziek)theater van hoog niveau. En een uitgelezen kans om de stad te leren kennen.”

de problemen. Voor zo'n diverse groep als 'alle Nederlanders' is het heel moeilijk om één systeem begrijpelijk en werkend te krijgen. Ik heb niet snel een antwoord op de vraag hoe dat beter moet.”

Beveiligde mail bleek zelfs te lastig voor minister De Jonge en RIVM-directeur Van Dissel. In plaats daarvan gebruikten ze dit voorjaar hun privémail voor werk omdat ze die gebruiksvriendelijker vonden.'

“Als je als organisatie vindt dat de mail beveiligd moet worden, dan moet zeker de baas dat gebruiken. Als die al vindt dat hij buiten de lijntjes mag kleuren, dan gaat iedereen dat doen. Je moet het wel zo regelen dat het makkelijk te gebruiken is. Als je een bepaalde mate van beveiliging hebt, dan zit er noodzakelijkerwijs wat frictie in, maar het moet wel gebruiksvriendelijk blijven.”

En veel mensen staan er niet bij stil dat Gmailverkeer door Google wordt opgeslagen zonder dat duidelijk is wat ermee gebeurt. Dat is dan het bedrijf dat ooit als slogan 'Don't be evil' had.

“Vanuit de techneut gezien snap ik het enigszins. Twee jongens bedachten het algoritme Pagerank om een zoekmachine beter te laten werken en begonnen een bedrijfje. Ik denk dat ze 'Don't be evil' serieus meenden, want ze wisten dat ze macht kregen met Google. Het is voor mij geen onaangename verrassing dat mijn zoekmachine probeert te leren van mijn zoekgedrag om mijn zoekresultaten te verbeteren. Maar op een gegeven moment komt er een economisch belang bij. Met de verzamelde gegevens kun je geld genereren. Dan wordt 'Don't be evil' een loze slogan waarachter misbruik verscholen gaat.”

Techbedrijven zeggen ook vaak dat ze het doen om functionaliteit te verbeteren.

“Het gaat fout wanneer organisaties meer doen dan ze zouden moeten doen. Schoenmaker, blijf bij je leest. Als je een bepaald product verkoopt, waarom moet je dan ook nog zoveel mogelijk klantinformatie verzamelen om die bijvoorbeeld door te verkopen? Waarom moet ik een account aanmaken als ik iets koop? Voor de geleverde dienst is het helemaal niet nodig.”

Word je niet cynisch als je merkt hoe we voortdurend worden gevolgd?

“Ik sta bekend als een onverbeterlijke optimist, maar soms word ik wel somber van alle manieren waarop met onze privacy en online veiligheid wordt omgegaan. Toch geloof ik in een toekomst waarin we vooruitgaan en het zo regelen dat niet iedereen blijft meekijken met wat we online doen. Omdat het echt niet zo moeilijk is om systemen zo te ontwerpen en te bouwen dat ze ons niet achteraf onaangenaam verrassen.” *

Campusplan

De centrale medezeggenschap heeft voor het eerst sinds lange tijd weer fysiek vergaderd. Ze heeft zich gebogen over het studentenstatuut, de uitvoering van de plannen over **STUDENTBEGELEIDING**, de aanpak van **SOCIALE VEILIGHEID ONDER STUDENTEN** en het **CONCEPTCAMPUSPLAN**. Over het studentenstatuut en de studentbegeleiding is de medezeggenschap positief; de aanpak van sociale veiligheid is nog in discussie. Het campusplan is het uitgebreidst besproken. Met dit plan streeft de universiteit naar een groene en inclusieve campus, met een sterk campushart. Samen met het Radboudumc, de HAN en Mercator beoogt de universiteit een top 'sciencepark' te ontwikkelen. De uitgangspunten daarvan zijn: landschappelijke kwaliteit ('bos-campus'), versterking van de interne samenhang en de campus als levendig onderdeel van de stad.

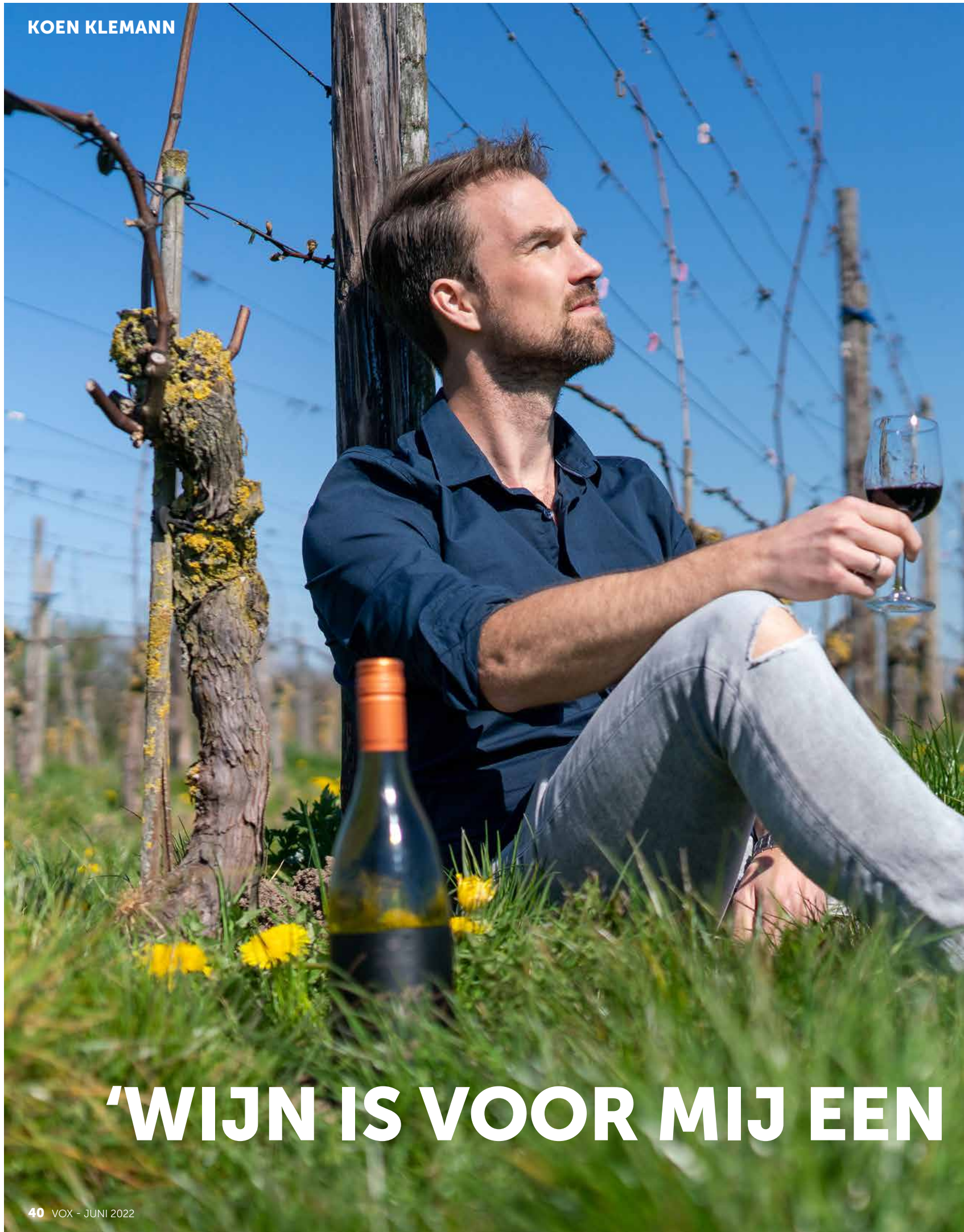
Er staat veel op stapel. Iedere faculteit vindt een thuis in een 'identiteitsbepalend' gebouw. Dat betekent nieuwe onderkomens voor Letteren en de Faculteit der Filosofie, Theologie en Religiewetenschappen. Het Erasmusgebouw wordt grondig verbouwd tot een multifunctioneel complex, inclusief studentenhuisvesting en startersbedrijven. In plaats van het Collegezalencomplex komt een nieuw 'ontmoetingscentrum' voor congressen en evenementen. De Heyendaalseweg wordt van doorsnijdende doorgangsroute een verblijfsgebied. Het Linnaeusgebouw maakt plaats voor uitbreiding ('tussenlid') van het Huygensgebouw, met een tweede entree.

Het campusplan bouwt onder meer voort op lopende investeringsplannen, de onderwijsvisie

(in ontwikkeling), de ontwikkeling van hybride werken, het initiatief Duurzaam Bereikbaar Heijendaal, het lopende energieplan en plannen over studentenhuisvesting en herontwikkeling van het Erasmusplein en omgeving. De medezeggenschap is lovend over de grote lijnen, maar wijst op het belang van goede onderbouwing en visie op ieder deelaspect. Wat voor sciencepark wil de campus zijn, en hoe creëren we de capaciteiten om de campus als sciencepark te ontwikkelen? Hoe worden, in deze onzekere tijden, de financiële risico's beheerst? Hoe krijgt, met de verwachte groei in personeel, iedereen een goede werkplek? Hoe maken we de campus, inclusief de (ver)bouwactiviteiten, nog duurzamer? Het college heeft toegezegd deze en andere punten bij de verdere uitwerking mee te nemen.

MEEPRATEN? Neem contact op via <https://www.radboudnet.nl/personeel/diversen/medezeggenschap/leden/> of https://www.ru.nl/usr/over_de/de_raad_stelt_zich_1/

KOEN KLEMMANN

'WIJN IS VOOR MIJ EEN

De Nederlandse wijnbouw naar een hoger plan tillen door het wijnbouwproces zoveel mogelijk te doorgronden. Dat is de missie van moleculair bioloog en ondernemer Koen Klemann. Voor zijn onderzoek naar ziektes als ALS en parkinson hanteert hij een vergelijkbare aanpak. 'Ik wil alles weten.'

Tekst: Ken Lambeets / Foto's: Erik van 't Hullenaar

ONTDEKKINGSTOCHT'

Een mooie voorjaarsdag. De zon staat hoog aan de hemel bij het Betuws Wijdomein in Erichem, met zeven hectare aan druivenstokken een van de grotere wijdomeinen in Nederland. De wijngaard is aan alle kanten omgeven door appel- en perengaarden, in de verte draaien wieken van windmolens langzaam in het rond – in de polder is het zelden windstil.

Binnen enkele weken, wanneer de fruitgaarden vol bloesems staan, kun je hier over de koppen lopen, want bloesemtochten zijn in trek bij dagjestoeristen. Maar op deze middag in april moeten de eerste knoppen van de wijnstokken nog uitlopen. “Tot ijsheiligen, half mei, hebben wijnboeren vaak bange nachten”, zegt Koen Klemann (36). “Tot dan is er kans op nachtvorst, waardoor een deel van de oogst verloren kan gaan.”

Klemann kent het Betuws Wijdomein als zijn broekzak. Om meer over wijn maken te leren, werkte de moleculair bioloog hier een paar jaar als vrijwilliger. Ontelbare uren bracht hij door met een snoeischaar tussen de wijnstokken. In de wijnkelder, waar druivensap vergist tot echte wijn, vroeg hij wijnboer Diederik Beker het hemd van het lijf. Met één missie: alles begrijpen van het proces van wijnbouw.

‘DE WIJNWERELD IS EEN WERELD MET VERHALEN EN ROMANTIEK’

En nu geeft Klemann, die met zijn vrouw en twee zonen in een dorp in de buurt van Zaltbommel woont, zelf cursussen op het Betuws Wijdomein. Voor beginners die meer over druivenrassen en wijnstreken willen leren, of voor wie zelf wijn wil leren maken. De cursussen geeft hij onder de vlag van zijn eenmansbedrijf WijnWetenschap.

Praktisch doel

De interesse in wijn ontstond tijdens zijn studie Molecular Life Sciences aan de Radboud Universiteit, vertelt Klemann. “Door de scheikundevakken kreeg ik interesse in hoe wijn wordt geproduceerd, met name in de gisten die in de wijnkelder worden gebruikt, de celprocessen die daar plaatsvinden en de impact die deze processen hebben op de wijn. Ik ging steeds meer wetenschappelijke artikelen over wijnbouw lezen, en van het een kwam het ander.”

Na de afronding van zijn studie startte Klemann een promotieonderzoek naar de onderliggende moleculaire mechanismen van neuropsychiatrische ziektes als parkinson en ALS. “Ik wilde onderzoek doen met een praktisch doel voor ogen, met name de genezing van zo’n

ziekte een stapje dichterbij brengen. Mijn interesse in de biologie en de link met de kliniek leidde ertoe dat ik die kant op ging. Het is niet zo dat ik in mijn omgeving parkinson- of ALS-patiënten ken.”

Sinds 2017 werkt Klemann in Mercator I bij Drug-TargetID. Dat is een spin-out van de Radboud Universiteit: ontstaan onder de paraplu van de universiteit, maar nu onafhankelijk. “In grote datasets proberen wij de biologische mechanismen die deze ziektes veroorzaken te doorgronden”, zegt hij.

De methode die Klemann in zijn promotie toepaste, het maken van moleculaire landschappen van patiënten met parkinson, is de hoofdtak van het bedrijf. Zulke landschappen zijn complexe netwerken en overzichten van alle eiwitten en metabolieten en hun interacties die ten grondslag liggen aan de ziekte. “Die methode hebben we in de loop der jaren verfijnd en uitgebreid. Vervolgens gaan farmaceuten aan de slag met ons werk. Op basis van de *druggable targets* die wij aanwijzen – dit zijn de eiwitten waarop een mogelijk medicijn ontwikkeld kan worden – starten farmaceuten vervolgonderzoeken om geneesmiddelen te ontwikkelen. Maar we werken ook vaak samen met de afdeling Humane genetica van de Radboud Universiteit.”

Avondopleiding

Kort na zijn promotie, in november 2017, schrijft Klemann zich in voor een avondopleiding wijnbouwer-wijnmaker. Twee jaar lang rijdt hij elke donderdag vijf kwartier heen en terug naar het Belgische Hasselt. Daar leert hij hoe je een wijngaard moet aanleggen en onderhouden, en wijn moet vinificeren, ofwel geperste druiven veranderen in wijn.

Na afronding van de opleiding wil de leergierige Klemann zijn theoretische kennis in de praktijk verzilveren. Hij klopt aan bij het Betuws Wijdomein, met de vraag om ervaring op te doen. Met succes. “Het was fijn om naast mijn werk achter de laptop één dag per week in de buitenlucht bezig te zijn.”

Waarom wil je alles van wijn weten?

“Ik vind het leuk om steeds weer nieuwe facetten te ontdekken van hoe druivenrassen reageren op verschillende omstandigheden of hoe wijnen tijdens het vinificatieproces in de wijnkelder verder geoptimaliseerd worden. Die combinatie van biologie en scheikunde ligt me wel.”

Benader je wijn op dezelfde wetenschappelijke manier als je onderzoek naar neuropsychiatrische ziektes?

“Bij DrugTargetID vergaren we zoveel mogelijk data, waar we vervolgens als spoorzoekers aanknopingspunten in proberen te vinden. We graven in het systeem van een ziekte en kijken of we daar iets uit kunnen kristalliseren. Wijn is voor mij meer een ontdekkingstocht. Wijnboeren doen er vaak wel nonchalant over, maar eigenlijk werken ze heel secuur. Als er iets fout gaat in het proces, dan wil-

len ze weten waar dat aan ligt. Dat is een systematische, wetenschappelijke manier van werken. Bij de beste wijnboeren proef je dat terug in de wijn die ze maken.”

Heb je WijnWetenschap opgericht omdat er veel onzin wordt verkocht over wijn maken?

“De wijnwereld is een wereld met veel verhalen en romantiek, de waarheid ligt altijd ergens in het midden. Ik vind het leuk om uit te zoeken waar precies.”

Zware kleigrond

Een van de grootste misverstanden over wijn maken, vertelt Klemann terwijl hij tussen twee rijen druivenstokken loopt, is dat het niet mogelijk zou zijn in Nederland. Daarnaast denken veel mensen dat je alleen op een kalkbodemp wijn kunt maken. “Dat is pertinent onwaar”, zegt

hij. “Kalkbodems zijn uitstekende wijnbodems, met name door hun goede waterhuishouding. Bij andere bodems moet je je teelt meer aanpassen. Deze wijngaard heeft bijvoorbeeld een zware kleigrond. Je moet dus zorgen dat de bodem niet te veel verdicht en dat er een goede afvoer van overtollig water is. Wie druiven teelt op een zandbodemp, moet veel meer rekening houden met het toevoegen van organisch materiaal.”

Ook over aroma’s in wijn bestaat volgens Klemann veel romantiek. “In wijnen uit een regio in de buurt van een zee of oceaan, zoals Muscadet, of wijnstreken waar ooit een zee was, zoals Chablis, proeven mensen vaak een ziltige smaak. Bij wijnen die op een granietbodemp worden geteeld, hebben ze het over aroma’s als vuursteen. Dat wijzen ze toe aan de bodem. Die verhalen staan vaak ook op het wijnetiket vermeld, maar dat is een verkoopargument

'HET IS LEUK OM MENSEN WEGWIJS TE MAKEN IN DE WIJNBOUW'

waar geen wetenschappelijk bewijs voor is. Mineralen die vastzitten in de kristalstructuur van een steen zijn niet oplosbaar en worden simpelweg niet opgenomen door de wortels van de druivenstok."

Ben je dan het romantische idee van wijn maken niet aan het doorprikken?

"Maar het is toch óók een romantisch idee dat wijnboeren zoveel wetenschappelijke kennis en energie moeten steken in de wijn die je in je glas krijgt?" Lachend: "Al vind ik het ook wel leuk om gniffelend zo'n etiket te lezen."

De promotor van jouw proefschrift, Bas Bloem, drinkt alleen biologische wijn, omdat het gebruik van bestrijdingsmiddelen in de wijngaard ziektes als parkinson zou kunnen triggeren.

"Er worden verschillende bestrijdingsmiddelen in verband gebracht met parkinson, zoals schimmelbestrijder Mancozeb of glyfosaathoudende middelen. Het is goed dat deze middelen verboden worden of aan strenge regels moeten voldoen als ze schadelijk zijn voor de mens. Als het kan, is het sowieso goed om biologische wijn te maken. Maar in Nederland – en in veel andere delen van Europa – is dit niet altijd mogelijk. Door de natte en koude zomer kon je vorig jaar in Nederland bijvoorbeeld geen goede wijn op een biologische manier maken. Dan krijg je meer schimmels zoals meeldauw in de wijngaard en die moeten toch op een of andere manier ingetoomd worden. In biologische wijngaarden hing eind augustus geen blad meer aan de stokken, waardoor de druiven niet rijp konden worden en oogsten verloren zijn gegaan. Wie een commercieel wijnbedrijf runt, moet daarom af en toe een andere keuze maken. Gelukkig is er goede regelgeving

inzake bestrijdingsmiddelen en zorgt de wetenschap, onder andere met hulp van Bas Bloem, dat deze regelgeving aangepast wordt als er aanwijzingen zijn dat de middelen schadelijk zijn voor de boeren.”

Volle agenda

Vier dagen per week reist Klemann naar de campus van de Radboud Universiteit voor zijn werk bij DrugTargetID, één dag per week is hij thuis met zijn twee zonen. Werken voor WijnWetenschap doet hij in zijn vrije tijd. “Op donderdagavond geef ik wijncursussen of schrijf ik artikelen”, zegt hij. “Wijngaardadvies geef ik in de avonden en de weekenden. Het is een volle agenda, maar wel een leuke.”

Zou je op termijn meer tijd willen steken in je wijnbedrijf?

“Ik zou het leuk vinden om er de helft van mijn tijd mee bezig te zijn, maar daarvoor is de Nederlandse wijnsector te klein. Van de tweehonderd wijngaarden zijn er dertig à veertig commercieel actief. Die hebben mijn expertise niet meer nodig. Vooral nieuwe wijnboeren willen weten hoe ze met een wijngaard beginnen, en gelukkig komen er elk jaar nog wijnboeren bij.”

Wat moeten mensen weten als ze een wijngaard willen beginnen?

“Het belangrijkste is dat ze geen beginnersfouten maken. Je wil maar één keer je wijngaard aanleggen en je hoopt dat die dertig jaar meegaat. Dan is het wel heel zuur als je na twee jaar je stokken moet rooien omdat je een druivenras hebt geplant dat niet rijp wil worden. Of dat je de bodem niet goed hebt bewerkt. Het is leuk om mensen daarin wegwijs te maken.”

Geef je ook advies aan het Betuws Wijn domein?

Lachend: “Hier gaat de informatiestroom vaak de andere kant op. Wijnboer Diederik weet enorm veel van wijnbouw, hij is er al mee bezig sinds 2004. Begin dit jaar heb ik wel, in samenwerking met hem, een onderzoek gepresenteerd voor de Vereniging Nederlandse Wijn Producenten naar de vraag welke gisten die ze in de wijnkelder gebruiken, geschikt zijn voor de druivenrassen die in Nederland geteeld worden. Ook heb ik onderzoek gedaan naar het verlagen van de hoeveelheid suiker in het druivensap omdat er door het warmere klimaat in Nederland soms wijnen met een te hoog alcoholpercentage ontstaan. We hebben enkele oplossingen belicht, zoals het aanpassen van de loofwand van een druivenstok [bijvoorbeeld door de plant op een andere manier te snoeien, red.], zonder dat dit de aroma's van de wijn beïnvloedt. Op die manier hopen we de Nederlandse wijnproductie naar een hoger niveau te tillen.

ZOMERTIP VAN KOEN KLEMMANN

“Het Betuws Wijn domein in Erichem is met zijn zeven hectare een van de grotere wijngaarden in Nederland. Wijnboer Diederik haalde nationaal en internationaal al enkele mooie prijzen. Als het mooi weer is, kan je hier het Klompenpad lopen, picknicken in de wijngaard of een wijntje drinken op het terras.”

Op termijn zou ik graag nog meer cursussen ontwikkelen voor wijnboeren, inclusief bijscholing. Nu zijn we toch nog iets te veel afhankelijk van de kennis die in Duitsland of Frankrijk aanwezig is. Dat mag best binnen vijf of tien jaar zijn, ik wil er niet te veel druk op zetten. Het moet vooral leuk blijven.”

Is Nederlandse wijn een goed alternatief voor Duitse of Franse wijn?

“Zeker de wijnboeren die al langer bezig zijn, en dus al veel kennis en ervaring hebben, kunnen goed mee met hun Franse en Duitse collega's. Die wijnboeren komen op internationale wijnwedstrijden ook goed uit de bus. Door het koele en vochtige klimaat hebben Nederlandse wijngaarden wel meer last van ziektes en schimmels dan bijvoorbeeld in Zuid-Frankrijk het geval is. In Nederland moeten we daarom meer aandacht besteden aan de echte teelt. Dat maakt de wijnen in verhouding wel duurder.”

En voor studenten quasi onbetaalbaar?

“Onder de vijf euro vind je inderdaad geen Nederlandse wijnen, goede wijn maken kost nu eenmaal geld. Maar goed, studenten betalen wel drie of vier euro voor een speciaalbiertje.” Lachend: “Dan moet meer dan tien euro voor een hele fles kwaliteitswijn ook wel kunnen.”

Wordt Nederland door klimaatverandering op termijn geschikter voor wijnbouw?

“Deels wel, maar klimaatverandering brengt niet alleen warmer, maar ook extremer weer mee. Een paar graden warmer in Nederland kan geen kwaad, maar de vraag is hoeveel andere verschuivingen dat met zich meebrengt. Als je hier over een paar weken een enorme windhoos of stevige hagelbuien krijgt, dan ben je meteen een deel van je oogst kwijt.”

Welke wijnen drink je zelf het liefst?

“Nieuwe smaken ontdekken en ervaren is voor mij vaak belangrijker dan het idee dat ik voor altijd dezelfde wijn wil drinken. Voor de rest hangt het van het moment af. Bij een stevige maaltijd drink ik graag een krachtige rode wijn, op het terras liefst een witte wijn met frisse zuren.”

Ben je zelf al een wijngaard begonnen?

“Nee, nog niet. Ik weet hoeveel werk erin kruipt, dat doe je niet zomaar naast een drukke baan. Maar het staat wel op mijn verlanglijstje. Een wijngaard van een halve hectare als hobby lijkt me wel leuk. Als het even kan, graag in het buitenland, als de rest van de familie het daarmee eens is.” *

HET GEDICHT

ZON, ZON, ONZE ZON

Ik wil haar iets beloven,
een jaar met maar drie maanden,
eindeloos veel perenijsjes, gewoon
iets wat doet geloven in de dingen die we doen.

We slikken pitjes door, zonnebloemen, sinaasappels,
gieten ijsklontjes op de keukenvloer
tot het blote knieën raakt.
Ramen open, deuren open,
we roeren onze armen door de zware lucht,
zien het ontkiemen van de vingertopjes
nu niets meer in de schaduw staat.

Ik vraag of ze merkt dat het zijn werk doet,
voelt ze warmte in de holte van haar elleboog,
waar het ruikt naar chloor en bladmoes,
ligt de zon nu ergens in die huid verstopt?

Zij schudt haar hoofd alsof het regent
sproeten spetters stuifmeel,
zegt 'ik geloof niet in die dingen'
en drukt een kruisje in haar muggenbult.

SAM THEUNISSEN IS DIT COLLEGEJAAR CAMPUSDICHTER.
IN ELKE VOX SCHRIJFT ZIJ EEN GEDICHT.

COLOFON

**Vox is het onafhankelijke
magazine van de Radboud
Universiteit.**

Redactie-adres

Thomas van Aquinostraat 1,
Postbus 9104,
6500 HE Nijmegen,
Tel: 024-3611892
redactie@vox.ru.nl
www.voxweb.nl / @voxnieuws

Redactie

Johannes Fiebig, Annemarie
Haverkamp (hoofdredacteur),
Ken Lambeets, Mathijs Noij,
Anne Polkamp

Eindredactie

Machiel van Zanten

Aan dit nummer werkten mee

Vincent Decates, Alex van der
Hulst, Stan van Pelt, Marieke Smid

Fotografie

Dick van Aalst, Bert Beelen,
Duncan de Fey, David van Haren,
Erik van 't Hullenaar, Paul Rapp

Vormgeving en opmaak

gloed*communicatie*, Nijmegen

Druk: Zalsman, Zwolle

